

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ЖУРНАЛІСТИКИ

**КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТИЧНИХ НАУК
І ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ**

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Спеціальність	Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Освітня програма	Міжнародні відносини
Група	8.01.291.010.020.D.22.1

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «Роль міжнародних неурядових організацій у
вирішенні гуманітарних проблем»

Виконала: студентка Валерія ГУПАЛЮК

Керівник: к.соц.н., доц. Ірина ЖЕРЕБЯТНІКОВА

Рецензент: к.пол.н., доц. Ірина РАБОТЯГОВА

Харків – 2023 рік

РЕФЕРАТ

Роль міжнародних неурядових організацій у вирішенні гуманітарних проблем

Об'єктом дослідження є міжнародні неурядові організації у гуманітарній сфері та їх вплив на сучасні міжнародні відносини.

Предмет дослідження – діяльність, основні завдання та функції міжнародної гуманітарної неурядової організації Норвезька рада у справах біженців в Україні.

Мета дипломної роботи – дослідження й аналіз діяльності міжнародних неурядових організацій задля визначення їх ролі у вирішенні гуманітарних проблем.

Досягнення поставленої мети вимагає розв'язання наступних наукових **завдань**:

- визначити та проаналізувати основні теоретичні підходи до визначення поняття «міжнародні неурядові організації», дослідити історичне підґрунтя їх виникнення та проблематику;

- визначити основні загрози та виклики, з якими стикаються міжнародні неурядові організації у своїй діяльності;

- дослідити діяльність та принципи міжнародних неурядових організацій на прикладі Норвезької ради у справах біженців;

- проаналізувати діяльність Представництва Норвезької ради у справах біженців щодо вирішення гуманітарних проблем в Україні.

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин формуються нові типи міжнародних акторів, зокрема міжнародні неурядові організації стають повноцінними суб'єктами світової політики у вирішенні глобальних питань. Внесок міжнародних неурядових організацій у вирішенні гуманітарних проблем є вкрай вагомим через здатність реагувати на постійні гуманітарні виклики як для всього світу, так і для України зокрема, привертати увагу до гуманітарних проблем людства та пропонувати їх конструктивні рішення. Дослідження діяльності міжнародних неурядових організацій у гуманітарній сфері є особливо актуальним для українського суспільства. В умовах війн, збройних сутичок, епідемій чи стихійних лих, саме міжнародні неурядові гуманітарні організації є рятівним механізмом для постраждалого населення, надаючи неоцінну допомогу у вирішенні гуманітарних питань.

Новизна даної роботи полягає в комплексному дослідженні впливу діяльності Представництва Норвезької ради у справах біженців в Україні щодо допомоги у вирішенні гуманітарних проблем.

До основних результатів дипломної роботи можна віднести аналіз основних загроз та викликів, з якими стикаються міжнародні неурядові організації у гуманітарній сфері у своїй діяльності; дослідження принципів функціонування та основних напрямків діяльності міжнародної неурядової організації Норвезька рада у справах біженців в умовах російсько-української війни.

Методологія дослідження. У дипломній роботі основними методами дослідження стали загальнонаукові методи, зокрема, структурно-функціональний аналіз, синтез, індуктивний метод та узагальнення, що у поєднанні з аналітичним та прогностичним методами дає змогу більш детально розкрити основну мету та завдання наукової роботи.

Структура та обсяг дипломної роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку спеціальної літератури (63 позиції), 3 таблиць, 7 рисунків; обсяг роботи без додатків і переліку літератури – 81 сторінка.

Ключові слова: міжнародні неурядові організації, гуманітарні принципи, міжнародні відносини, Норвезька рада у справах біженців, міжнародна співпраця, програми допомоги.

ABSTRACT

The role of international non-governmental organizations in solving humanitarian problems

The object of the study is international non-governmental organizations in the humanitarian sphere and their influence on modern international relations.

The subject of the study is the activity, main tasks and functions of the international humanitarian non-governmental organization Norwegian Council for Refugees in Ukraine.

The purpose of the study is to research and analyze the activities of international non-governmental organizations in order to determine their role in solving humanitarian problems.

Achieving the set goal requires solving the following scientific **tasks**:

- to define and analyze the main theoretical approaches to the definition of the concept of "international non-governmental organizations", to investigate the historical basis of their emergence and problems;

- identify the main threats and challenges that international non-governmental organizations face in their activities;

- investigate the activities and principles of international non-governmental organizations on the example of the Norwegian Refugee Council;

- to analyze the activities of the Representation of the Norwegian Council for Refugees regarding the solution of humanitarian problems in Ukraine.

Relevance of the research. At the current stage of the development of international relations, new types of international actors are being formed, in particular, international non-governmental organizations are becoming full-fledged subjects of world politics in solving global issues. The contribution of international non-governmental organizations in solving humanitarian problems is extremely important due to their ability to respond to constant humanitarian challenges both for the whole world and for Ukraine in particular, to draw attention to the humanitarian problems of humanity and to offer their constructive solutions. The study of the activities of international non-governmental organizations in the humanitarian sphere is particularly relevant for Ukrainian society. In the conditions of wars, armed conflicts, epidemics or natural disasters, it is international non-governmental humanitarian organizations that are a rescue mechanism for the affected population, providing invaluable assistance in solving humanitarian issues.

The novelty of this work lies in the comprehensive study of the influence of the Norwegian Refugee Council Representation in Ukraine on assistance in solving humanitarian problems.

The main results of the work include the analysis of the main threats and challenges faced by international non-governmental organizations in the humanitarian sphere in their activities; study of the principles of functioning and main directions of activity of the international non-governmental organization Norwegian Council for Refugees in the conditions of the Russian-Ukrainian war.

Research methodology. In the thesis, general scientific methods became the main research methods, in particular, structural-functional analysis, synthesis, inductive method and generalization, which, combined with analytical and prognostic methods, makes it possible to reveal in more detail the main goal and tasks of the scientific work.

Structure and scope of the thesis: the work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of special literature (63 items), 3 tables, 7 figures; the volume of the work without appendices and a list of references is 81 pages.

Key words: international non-governmental organizations, humanitarian principles, international relations, Norwegian Refugee Council, international cooperation, aid programs.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	9
1.1. Поняття «міжнародні неурядові організації», історичне підґрунтя їх виникнення та проблематика	9
1.2. Основні загрози та виклики для діяльності міжнародних неурядових організацій у сфері міжнародних відносин	190
Висновки за розділом 1	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НОРВЕЗЬКОЇ РАДИ У СПРАВАХ БІЖЕНЦІВ ЯК МІЖНАРОДНОЇ НЕУРЯДОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ У ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ.....	30
2.1. Історія створення організації NRC, її принципи та цінності.....	30
2.2. Політика швидкого реагування, протидія екстремізму та гуманітарна діяльність організації NRC.....	412
Висновки до розділу 2	634
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПРЕДСТАВНИЦТВА НОРВЕЗЬКОЇ РАДИ У СПРАВАХ БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ПРОБЛЕМ.....	667
3.1. Характеристика основних напрямків діяльності організації NRC в умовах російсько-української війни.....	667
3.2. Аналіз стратегії Представництва Норвезької ради у справах біженців в Україні	734
Висновки за розділом 3	767
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	812

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин формуються нові типи міжнародних акторів, зокрема міжнародні неурядові організації стають повноцінними суб'єктами світової політики у вирішенні глобальних питань. Їх діяльність зумовлюється бажанням спільного об'єднання на міжнародному рівні задля встановлення співробітництва з актуальних питань міжнародного життя. Наразі існує безліч різних міжнародних неурядових організацій, які зосереджені на певній сфері діяльності, будь то спорт, наука, права людини, екологія чи охорона здоров'я. Внесок міжнародних неурядових організацій у вирішенні гуманітарних проблем є вкрай вагомим через здатність реагувати на постійні гуманітарні виклики як для всього світу, так і для України зокрема, привертати увагу до гуманітарних проблем людства та пропонувати їх конструктивні рішення.

В умовах війн, збройних сутичок, епідемій чи стихійних лих, саме міжнародні неурядові гуманітарні організації є рятівним механізмом для постраждалого населення, надаючи неоціниму допомогу у вирішенні гуманітарних питань. На жаль, багато людей стають жертвами подій з трагічними наслідками та, найчастіше, не можуть самостійно впоратися з труднощами та попіклуватися про себе. Гуманітарні катастрофи становлять величезну загрозу, адже їх наслідки можуть призвести до найгіршого – смерті. За таких умов постраждале населення найбільше потребує допомоги від когось. Крім держав чи уряду величезну допомогу надають міжнародні неурядові організації.

На жаль, з початком війни в Україні населення стикнулося із гуманітарними проблемами, а від початку повномасштабного вторгнення Росії, українці потерпають від них щоденно. Для міжнародних неурядових організацій Україна стала державою, в якій допомога населенню є надзвичайно необхідною. Від 2014 року в країні розпочали свою діяльність десятки таких організацій,

серед найбільших з них як раз і була Норвезька рада у справах біженців. Від лютого 2022 року кількість гуманітарних проблем в країні почала невпинно зростати – підриг Каховської ГЕС, зруйновані будинки, проблеми з водопостачанням, нестача їжі та одягу тощо. Тому дослідження діяльності міжнародних неурядових організацій у гуманітарній сфері є особливо актуальним для українського суспільства.

Аналіз спеціальної літератури за обраною темою. Розширення сфер діяльності та функціонування МНУО у сучасній системі міжнародних відносин викликає все більшу наукову зацікавленість. Діяльність та роль міжнародних неурядових організацій широко досліджувалася багатьма вченими. Серед вітчизняних дослідників можна виділити О. Буткевича, У. Ільницьку, С. Карпенко, В. Копійка, Н. Котенко, О. Кучика, В. Матвієнка, Ю. Скорохода, Л. Чернявську та інших. Важливе місце ця проблематика займає також у міжнародному науковому середовищі. Питання діяльності міжнародних неурядових організацій, зокрема у гуманітарній сфері є предметом досліджень таких вчених, як Б. Аппель, М. Біндер, Р. Гарел, А. Гікс, М. Карнс, П. Майер, К. Майнст, К. Мартенс, Дж. Розенау, М. Файннемор, Д. Черч та інших.

Мета дипломної роботи – дослідження й аналіз діяльності міжнародних неурядових організацій задля визначення їх ролі у вирішенні гуманітарних проблем.

Досягнення поставленої мети вимагає розв'язання наступних наукових завдань:

- визначити та проаналізувати основні теоретичні підходи до визначення поняття «міжнародні неурядові організації», дослідити історичне підґрунтя їх виникнення та проблематику;
- визначити основні загрози та виклики, з якими стикаються міжнародні неурядові організації у своїй діяльності;
- дослідити діяльність та принципи міжнародних неурядових організацій на прикладі Норвезької ради у справах біженців;

– проаналізувати діяльність Представництва Норвезької ради у справах біженців щодо вирішення гуманітарних проблем в Україні.

Об’єктом дослідження є міжнародні неурядові організацій у гуманітарній сфері та їх вплив на сучасні міжнародні відносини.

Предмет дослідження – діяльність, основні завдання та функції міжнародної гуманітарної неурядової організації Норвезька рада у справах біженців в Україні.

Методологія дослідження. У дипломній роботі основними методами дослідження стали загальнонаукові методи, зокрема, структурно-функціональний аналіз, синтез, індуктивний метод та узагальнення, що у поєднанні з аналітичним та прогностичним методами дає змогу більш детально розкрити основну мету та завдання наукової роботи.

Новизна даної роботи полягає в комплексному дослідженні впливу діяльності Представництва Норвезької ради у справах біженців в Україні щодо допомоги у вирішенні гуманітарних проблем. **До основних результатів** дипломної роботи можна віднести аналіз основних загроз та викликів, з якими стикаються міжнародні неурядові організації у гуманітарній сфері у своїй діяльності; дослідження принципів функціонування та основних напрямків діяльності міжнародної неурядової організації Норвезька рада у справах біженців в умовах російсько-української війни.

Структура та обсяг дипломної роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку спеціальної літератури (63 позиції), 3 таблиць, 7 рисунків; обсяг роботи без додатків і переліку літератури – 82 сторінки.

Ключові слова: міжнародні неурядові організації, гуманітарні принципи, міжнародні відносини, Норвезька рада у справах біженців, міжнародна співпраця, програми допомоги.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

1.1. Поняття «міжнародні неурядові організації», історичне підґрунтя їх виникнення та проблематика

Згідно з визначенням Організації Об'єднаних Націй, міжнародні неурядові організації (МНУО) – це некомерційні організації, які діють у багатьох країнах і створені приватно, а не за міжурядовою. МНУО займаються різними видами діяльності, починаючи від адвокації, надання послуг, посередництва в конфлікті тощо. Вони працюють у різних сферах, часто збігаючись із секторами, такими як демократизація, розвиток, гуманітарна допомога, захист навколишнього середовища, і керуються різноманітними цінностями та принципами, такими як релігійні переконання та системи прав людини [13], [50].

Дослідники міжнародних відносин і міжнародного права віддають перевагу широким і відкритим визначенням МНУО як транснаціональних некомерційних організацій. Одним із широко використовуваних визначень у цій традиції є Спілка міжнародних асоціацій, яка визначає МНУО як офіційні організації з міжнародними цілями, які діють і мають намір здійснювати діяльність із залученням членів та отриманням бюджетних внесків. принаймні в двох країнах. Науковці, які займаються дослідженнями розвитку, схиляються до більш вузьких визначень, які вимагають, щоб МНУО були залучені до досягнення цілей суспільного добробуту принаймні в одній країні [29, с.25-26].

Термін «неурядові організації» (НУО) став активно використовуватися та розвиватися після 1945 року в сфері діяльності установ Організації Об'єднаних Націй, щоб назвати все, що не було простим елементом урядової системи держав-членів. Це визначення за замовчуванням було використане в Хартії під

час конференції ООН у Сан-Франциско представниками громадських груп, які входили як консультанти до офіційної делегації США [63].

Відповідно до статті 71 Статуту ООН, Економічній і соціальній раді ООН (ECOSOC) було дозволено вживати відповідних заходів для консультацій з неурядовими організаціями, які займаються питаннями, що входять до його компетенції. Термін став частиною словника, який використовували групи, які хотіли розвивати робочі відносини з ООН, або з ЮНЕСКО та іншими міжурядовими установами, які прийняли термінологію статті 71 Статуту ООН [30, с. 43]. Навіть групи, які процвітали в рамках чіткої правової традиції, наприклад католицькі групи, які прийняли статус приватних міжнародних католицьких організацій, як це визначено статтями Кодексу канонічного права 1983 року, охоче називають себе неурядовими організаціями [9, с.196-197].

Є кілька характеристик, які роблять ці організації важливими для тих, хто намагається стежити за обігом та зв'язками між національними підрозділами: їхня програма, їхні партнерства, їхнє членство, їхнє фінансування, їхні прагнення можуть виходити за межі однієї країни. Міжнародні неурядові організації (МНУО), які мають одну або декілька з цих характеристик, є предметом цього [8, с. 183-185].

Попереднє покоління міжурядових організацій, які не мали спеціального механізму для роботи з такими організаціями, називали їх «напівприватними», «добровільними організаціями» або «неофіційними організаціями», хоча фраза «неурядова організація» використовувалася ще на початку 1920-х років деякими робітничими активістами, пов'язаними з Міжнародним бюро праці та колишньою Міжнародною асоціацією трудового законодавства. У цих груп були й інші терміни для опису самих себе, такі як «міжнародні асоціації» або з кінця 1970-х років «транснаціональні асоціації», тоді як їхня назва позначала такі слова, як «спілка», «конференція» або «рада». Але вони поступово прийняли назву ООН у своїй публічній презентації та робочому словнику, особливо з 1970-х років, коли це звучало як правда з наміром деяких груп відмежуватися від урядів та міжурядових організацій.

Тим не менш, термінологія 1945 року швидко розбилася на безліч підкатегорій. Акроніми процвітали, щоб відповідати різноманітним організаційним формам, членству, цілям, таким як GRINGO (регульовані та ініційовані державою НУО), GONGO (організовані урядом НУО), BINGO (організовані бізнесом НУО) або DONGO (організовані донорами НУО) [51].

Дослідники соціальних наук зробили свій внесок у цю велику кількість, створивши спеціальні типології для вивчення дуже конкретних питань та аспектів. «Транснаціональні адвокаційні мережі», «глобальні соціальні рухи», «проблемні мережі», «транснаціональний активізм», «принципові проблемні рухи», «транснаціональні коаліції» є деякими типами, які відрізняються від «міжнародних неурядових організацій» [31].

Незважаючи на процвітаюче доморобне виробництво етикеток, нещодавній вибух наукових досліджень зосередився на дуже обмеженому хронологічному діапазоні, а саме з останніх 1970-х років і далі, та на обмеженій кількості сфер і груп, таких як розвиток, права людини, довкілля, гуманітарна допомога, за рахунок громадських організацій у спортивних, бізнесових чи спірних моральних цілях. Значне розширення цієї галузі досліджень, яка створила власні форуми з журналами, такими як *Voluntas*, ще не вивчило широту свого різновиду. Монографій все ще мало, а дослідження дуже зосереджені тематично та хронологічно.

Разом із Маргарет Кек і Кетрін Сіккінк, Сідні Терроу є одними із небагатьох соціологів, які співпрацюють з історичними транснаціональними волонтерськими організаціями з початку 19 століття, тоді як Стів Чарновіц та Акіра Іріє є єдиними, хто останнім часом намагався зрозуміти розвиток добровольчих груп з 19-го до 21-го століття, розширюючи попередні огляди Ф.С. Лайонса або Л.С. Уайта [17], [28].

Іншою помітною спільною рисою літератури про волонтерські організації є телеологічне або міленаристське твердження про те, що зростаюча кількість цих різних сімей свідчить про майже лінійний похід до світового суспільства з початку сучасної доби. Деякі підкреслюють роль неурядових організацій як

служниць глобалізації, інші наголошують на їхній діяльності як опорі останній, більшість вважає МНУО гарними за своєю суттю, і загалом небагато применшують ідею тенденції до «глобального громадянського суспільства», якому сприятимуть неурядові організації [11], [15].

Наука міжнародних неурядових організацій все ще, за багатьма аспектами, дуже близька до славетних наративів заснування, створених самими МНУО. Одним із аспектів цього незрілого характеру є те, що дослідники в цій галузі, завжди спираються на дані Союзу міжнародних асоціацій (UIA), не визнаючи, що ця міжнародна асоціація, створена Полем Отле та Генрі Лафонтеном у 1907 році, була активним протагоністом міжнародних волонтерських організацій, що він розробив свою статистичну перспективу ретроспективно для 19 сторіччя, і що його категорії визначені його співпрацею з Лігою Націй, а пізніше з комітетом неурядових організацій ЕКОСОП ООН [59].

Є низка досліджень, в яких розробили детальні таблиці та діаграми на основі даних UIA. Хоча вони все ще підпадають під деякі статистичні помилки через відсутність відображення даних і типології.

Дослідження Болі та Томаса є найповнішими і пропонують діаграми та графіки хронологічної, тематичної та географічної еволюції неурядових організацій з 1875 р. Їхні дослідження підкреслюють загальне чисельне розширення міжнародних неурядових організацій, хоча й нелінійне та нерівномірне, географічний фокус штаб-квартири в обмеженій кількості міст (Париж, Брюссель, Лондон, Нью-Йорк, Женева), або зростання значення громадян незахідних країн у членстві МНУО та у створенні нових організацій [5].

МНУО здебільшого вивчали з огляду на їхній дискурс, вплив або програми, але рідко з огляду на режим роботи. Наразі дуже мало відомо про історичну еволюцію їх фінансового становища, персоналу, організаційної культури. Хоча всебічне уявлення тут неможливе, увага буде зосереджена на організаційних лініях і персоналі.

У більшості випадків членство в міжнародних неурядових організаціях опосередковувалось і все ще відбувається через національні лінії. Національні секції або філії були створені як зручний спосіб керувати членством і фінансуванням, а також як підтвердження важливості національної сцени в волонтерській діяльності, і як сцени, і як мети. Це особливо вірно в правовій площині, і Бельгія була першою нацією, яка створила у 1919 році правовий статус для міжнародних об'єднань, перш ніж Рада Європи представила своїм державам-членам Європейську конвенцію про визнання правосуб'єктності міжнародних організацій.

Деякі волонтерські групи намагалися порушити цей організаційний націоналізм, а Міжнародна жіноча ліга за мир і свободу у 1924 році уявила «всесвітню секцію», де деякі лідери прагнули зробити це «психологічною лабораторією», щоб роз'єднати національну приналежність. Але план національних відділень був основною схемою, яку пропагували міжнародні організатори, такі як Пол Отле та Анрі Лафонтен, і навіть нещодавні групи розвиваються за національною ознакою [62].

Відповідно, це національні секції, які є членами інституцій МНУО, і принцип «один член/один голос», який керує їхнім життям, часто виявлявся «одна національна секція/один голос», факт, який встановив національний вимір як центральний аспект політики міжнародних асоціацій. Чимало конфліктів, що охоплювали їхнє життя, будь то професійного, ідеологічного чи концептуального походження, були опосередковані національними ознаками або, в кращому випадку, мусили з ними збігатися [26].

Одна з такої боротьби за національне панування між міжнародними організаціями відбулася в 1930-х роках і протистояла громадським групам США, які хотіли захопити уяву міжнародних суспільств, нацистському уряду, який прагнув до влади в цих асоціаціях. Боротьба точилася на кількох фронтах: Міжнародна комісія кримінальної поліції, Міжнародний союз місцевих органів влади, Міжнародний інститут адміністративних наук або Міжнародний союз

наукових досліджень проблем народонаселення були предметом гарячих суперечок.

Обидві сторони перемогли, можна сказати, але одна перемога була довговічнішою за іншу. Цей конкурс розвивався у відкритому полі, але здебільшого у сферах контролю порядку денного, членських внесків, засідань правління чи висування на керівні та почесні посади. Механізми управління добровольчих формувань стали зброєю для обох сторін.

З середини 19-го століття внутрішнє життя добровольчих груп, міжнародних чи інших, значною мірою формувалося в загальних рамках парламентських режимів, з розмежуванням між законодавчою гілкою влади (асамблея) та виконавчою гілкою влади (рада/комітет) з колегіальним керівництвом (правління). Існувала низка варіацій цієї схеми, хоча ще невідомо, чи ця матриця була однаково успішною серед груп, які були підкріплені зі Східного блоку під час холодної війни, чи серед добровольчих груп, які виникли в незахідних країнах [21, с. 353-370].

Католицькі організації також підтримували певні зв'язки з церковною ієрархічною організацією, яка врівноважувала демократичний фактор, як і мусульманські групи допомоги, які фінансуються саудівською монархією суданської держави. У цих широких рамках неформальні політичні, професійні чи культурні мережі, які кристалізуються в даній організації, породили різні організаційні культури.

У міжвоєнні роки, наприклад, організації з великим членством у соціалістичних партіях континентальної Європи та політичні кадри, такі як Міжнародний союз місцевих органів влади приймав рішення за правилом більшості, тоді як архітектори, державні службовці та містобудівники Міжнародної федерації міст-садів і містобудування невпинно шукали компромісу та консенсусу [27, с. 51-58].

Питання управління часто викристалізовувалося навколо питання штаб-квартири. Створення штаб-квартири було актом віри в справу, яку захищає організація, а також сильним організаційним жестом, покликаним утримати

групу разом і продемонструвати свою присутність у світі. Це не випадково, що в 1920-х роках все більше і більше груп створювали штаб-квартири в Женеві: було підраховано, що в 1919 році в швейцарському місті було розташовано 3 міжнародні асоціації, а в 1930 році – 60.

Міжнародна рада медсестер у жовтні 1925 р. була однією з тих, хто шукав як можливостей для міжнародного взаєморозуміння, які відкриває розташування в нейтральній Швейцарії, так і близькості до Ліги Націй або Міжнародного бюро праці та делегацій. Але створення штабу також означало утвердження центральної влади всередині асоціації, за рахунок регіональних або національних секцій. Це зробило формулу штаб-квартири улюбленим прийомом міжнародних організаторів, які керувалися бажанням сприяти інтернаціоналізму в цілому. Розташування такого секретаріату було питанням національної чи культурної визначності та важливим елементом внутрішнього та зовнішнього сприйняття групи [48].

Створення чи розширення штабу також включало питання постійного складу, а також питання пов'язане з непростими стосунками між волонтерами та професіоналами.

Процес змін не був лінійним, але на початку управлінські завдання часто виконували самі енергійні члени, можливо, люди з незалежними ресурсами, такі як Крістіане Рейнманн з Міжнародної ради медсестер. Вона була секретарем товариства з 1925 року і, окрім неоплачуваної праці, робила внесок у фінансування групи з власних коштів. Рішення також були знайдені шляхом найму персоналу, який працював неповний робочий день, оплачуваний певною політичною групою чи урядовою агенцією, з якою була пов'язана волонтерська група, як, наприклад, у Брюссельському Міжнародному інституті адміністративних наук у 1920-1930-х роках, який спирався на бельгійських держслужбовців відділу внутрішніх справ. Але робоче навантаження збільшувалося із зростанням асоціацій або з потребою в польових агентах, коли вони почали розробляти конкретні програми, або зі зростанням співпраці з фінансовими агенціями, які вимагали підзвітності [4, с. 817-840].

Процес професіоналізації часто починався з найму канцелярського та видавничого персоналу і був потенційним проломом у соціальній структурі добровольчих груп. Джулія Хендерсон, секретар Міжнародної федерації планованого батьківства з 1970 року, витратила багато енергії на розмови з ключовими волонтерами, щоб вони погодилися як на професіоналізацію, так і на зростаючу важливість оплачуваного персоналу глобальної штаб-квартири Лондона над добровільними регіональними директорами та комітетами [40].

Зовсім недавно такий перехід був особливо складним для гуманітарних організацій, які будували свій профіль навколо індивідуальної відданості, як-от Лікарі без кордонів або Лікарі світу, де кількість матеріально-технічного та адміністративного персоналу зростає за рахунок волонтерів із охорони здоров'я, тоді як організації розширили розмір і бюджет своїх операцій протягом 1990-х років. З'явився справжній ринок праці – тепер це вже звичний профіль, коли експатріант або місцевий польовий працівник, який їздить на роботу за короткостроковими контрактами для різних неурядових організацій в тому самому регіоні чи країні. Це лише останній аспект довгої історії, коли волонтерські організації безперервно взаємодіяли одна з одною через механізми співпраці чи конкуренції.

Світ ідеалів не є ідеальним світом, і добровільні товариства змагаються за членів, кошти та визнання. У середині 19-го сторіччя національні та трансатлантичні аболіціоністські суспільства розкололися щодо питання повного або поступового скасування рабства. У ширшому плані схвалення програм, цінностей і заходів найновішими суспільствами в певній сфері часто було результатом свідомого відмежування від старших груп. Таким чином, історія жіночих організацій на рубежі століть виглядає як ланцюгова реакція: Міжнародна рада жінок була створена в 1888 році після висновку, що групи, орієнтовані на проблеми, такі як стриманість, аболіціонізм, соціалізм, мир, не поступаються своїм місцем жінкам і жіночим проблемам.

Міжнародний жіночий виборчий альянс сформувався в 1904 році, оскільки вважалося, що Рада надто сором'язливо ставиться до виборчого права, а

Міжнародна жіноча ліга за мир і свободу була уявлена деякими жінками, які хотіли стати проти Першої світової війни, тоді як лідери Альянсу вирішили призупинити діяльність і дотримуватися національних принципів лояльності.

Так само фундамент з Лікарями без кордонів у 1971 році стало результатом незгоди з нейтральним ставленням Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧХ) до конфлікту в Біафрі. Уся суть допомоги «без кордонів» і цінності протягом тривалого часу чітко виражали протидію практики МКЧХ. Конкуренція також сприяла формуванню стосунків між добровільними асоціаціями, які не належали до однієї генеалогії, особливо між групами, які мають спільну сферу діяльності з різною географічною, культурною, релігійною чи ідеологічною приналежністю. Вони часто закінчуються конкуренцією за вичерпні ресурси, будь то фінансування, члени, визнання чи навіть бенефіціари.

Конкуренція може бути серйозною, про що свідчать спроби деяких мусульманських гуманітарних організацій отримати ексклюзивний доступ до мусульманських бенефіціарів в Африці чи Азії з 1990-х років, комунітаризм, який вони виправдовують спробами деяких християнських неурядових організацій лікувати та піклуватися.

На більш легкій ноті, було багато коментарів щодо «війни логотипів», під час якої гуманітарні організації змагалися за встановлення свого прапора чи демонстрацію свого фірмового одягу перед телекамерами під час подій у Югославії чи Руанді 1990-х років.

Зростаюча кількість неурядових організацій, які зараз присутні на територіях надання допомоги в надзвичайних ситуаціях, безумовно, намагаються прокласти собі шлях: фонд Врятуйте дітей і МКЧХ були одні в Ефіопії в 1935-1936 роках, тоді як у 1972 році в Бангладеш існувало 43 неурядові організації, і 120 навколо Великих озер під час громадянської війни в Руанді 1994-1995 років. Але конкуренція вже була на черзі протягом 19 століття, коли наукові групи змагалися за можливість проведення конференцій, або коли дефіцит фінансових ресурсів призвів до суперечок щодо місць проведення конгресів і належного членства серед груп зі схожою аудиторією. Таке

суперництво стало публічним у роки холодної війни, і тривали безперервні баталії між блоками за те, щоб включити або виключити неурядові організації з консультативного статусу в ECOSOC.

Сама конкуренція припускала, що координація є рішенням, яке дозволить мирне співіснування. Було навіть запропоновано низку рішень для управління останнім, від географічного чи інтелектуального поділу праці до створення неформальних чи формальних механізмів.

Наприклад, нещодавно Організація об'єднаних міст і Міжнародний союз місцевих органів влади об'єдналися в нову організацію «Об'єднані міста та органи місцевого самоврядування» після півстолітньої боротьби за монополізацію представництва муніципальних міських органів влади. Невипадково це останнє злиття було рішуче підтримано Організацією Об'єднаних Націй та її спеціалізованими установами, які хотіли єдиного партнера для можливої співпраці [61].

Процес зближення між неурядовими організаціями значною мірою відбувався завдяки м'якому тиску фінансових та партнерських установ. Це стало очевидним завдяки еволюції у сфері надання допомоги за кілька десятиліть, хоча деякі спроби були зроблені в цьому напрямку ще в 1960-х роках. Національні уряди та міжурядові організації, наприклад Верховний комісаріат ООН у справах біженців, масово передавали свою екстрену допомогу міжнародним організаціям, використовуючи їхнє фінансування з вимогами підзвітності, норм і, іноді, слухняності.

Сьєрра-Леоне, а пізніше Західний Тимор для ООН, операції в Афганістані для уряду США були місцями, де інтеграція НУО в урядові операції просунулася досить далеко. Плутанина під час кризи в Руанді та в інші критичні моменти 1990-х років була важливою причиною для неурядових груп допомоги, які взяли участь у цьому пошуку норм і стандартів.

Спеціальні програми були створені для сприяння цій конвергенції та координації з більшою чи меншою спрямованістю, такі як Parinas для Верховного комісаріату ООН у справах біженців, InterAction для американських

міжнародних організацій розвитку та гуманітарних неурядових організацій або Sphere Project, який документує мінімальні стандарти реагування на катастрофи, прийняті частиною спільноти неурядових організацій та зацікавленими установами ООН [60].

Приватні постачальники також прагнули отримати те, що, на їхню думку, підвищило б ефективність від волонтерських груп, які отримували фінансування, і Фонд Спелмана з Нью-Йорка був ключовим актором створення спільного секретаріату та спільних інформаційних служб для кількох міжнародних асоціацій у Брюсселі в 1938 році, незважаючи на те, що проект зростання було перервано Другою світовою війною.

Але в історії координації та конвергенції є щось більше, ніж вага зовнішнього тиску. Перехресне спостереження серед добровільних груп було частиною оригінальної культури цих груп, що було запропоновано відтворенням статутів та статусу серед різних сімей організацій, наприклад, як Міжнародна рада медсестер отримала свою назву, свій персонал та свою першу конституцію від Міжнародної ради жінок.

Створення коаліцій і рад неурядових організацій має багато прецедентів. На початку 20-го сторіччя бельгійські міжнародні організатори Отле та Лафонтен зі своїм Союзом міжнародних асоціацій хотіли координувати дії та програми міжнародних асоціацій, які вони створили або зібрали. Міжнародні католицькі організації провели свою першу конференцію міжнародних католицьких організацій у 1927 році, задовго до того, як Святий Престол визнав їх у 1953 році. Збільшення ефективності внесків міжнародних асоціацій у різні комітети Ліги Націй стало причиною створення кількох проблемних коаліцій, особливо між жіночими або соціальними організаціями.

Організація Об'єднаних Націй та її спеціалізовані установи також спонукали міжнародні організації до об'єднання, і створення в 1948 році Конференції неурядових організацій, які мають консультативні відносини з ООН, що стало важливим кроком для приєднання неурядових організацій до комітетів ООН та робочих організаційних груп.

1.2. Основні загрози та виклики для діяльності міжнародних неурядових організацій у сфері міжнародних відносин

Легітимність є ключовим активом для учасників глобальної політики, особливо для міжнародних неурядових організацій, які все ще переважно базуються в заможніших країнах Глобальної Півночі. Порівняно з корпораціями чи державами, МНУО мають менше засобів примусу, адже в них немає військових чи значних фінансових ресурсів, а оскільки дані організації зазвичай не мають офіційного статусу в глобальних справах, вони рідко можуть відстоювати владу без певної форми легітимації, наданої їм іншими. МНУО зазвичай отримують авторитет, переконуючи численну аудиторію, що вони діють належним чином, просувають інтереси громадськості та керуються моральними принципами [41].

Незважаючи на те, що багато міжнародних організацій, таких як Міжнародна амністія або Грінпіс, з часом стали великими брэндами, вони також стикаються з проблемами своєї легітимності як окремо, так і як сектор. Деякі з цих викликів виникли зовні, зокрема технологічні зміни, наприклад, соціальні медіа, штучний інтелект, або поява популістських урядів, які звужують простір громадянського суспільства.

З різних причин традиційні МНУО більше не є беззаперечними посередниками між заможними донорами та бідними одержувачами допомоги. Інші виклики є більш домашніми та включають боротьбу за те, щоб ефективно прислухатися до місцевого населення, звичку надмірних обіцянок у своїх заявах про місію та брак уваги до сексизму та нерівності в дедалі більших і важкокерованих федеративних структурах управління.

Наразі активно розглядається природа легітимності міжнародної організації та чому ці організації стикаються з дедалі складнішими проблемами щодо її підтримки. Слід зазначити, що міжнародні організації не можуть просто впоратися зі своїми проблемами легітимності самостійно, і їм необхідно

колективно переглянути свої основні цілі та очікування суспільства щодо сектора.

Не всі виклики легітимності міжнародних неурядових організацій однакові, і деякі виклики менш переконливі, ніж інші. Багато критиків сектору просто хочуть, щоб МНУО повернулися до минулого, коли вони були меншими та менше займалися політичними питаннями. Наприклад, авторитарні режими протягом тривалого часу посилялися на державний суверенітет як спосіб поставити під сумнів легітимність втручання неурядових організацій у захист прав людини чи захисту навколишнього середовища. Але багато з цих режимів уже давно дотримуються певних міжнародних норм, просто будучи членами ООН або підписавши міжнародні договори. Публічне заперечення легітимності МНУО просто підтверджує їх авторитет і здатність привернути увагу до поведінки, що порушує норми. Сьогодні міжнародні недержавні організації встановили різноманітні відносини з різними державними та недержавними суб'єктами, що вимагає більш складного аналізу викликів легітимності [12].

Інші критики МНУО звинуватили сектор у тому, що він є невибраною елітою, яка просуває недемократичні плани. Хоча це правда, що МНУО не виступають за регулярні вибори, їхня легітимність лише частково ґрунтується на представницьких претензіях від імені тих, кому вони стверджують, що приносять користь. Важливо не те, що міжнародні організації інколи виступають за інших, а те, як вони це роблять.

Нарешті, все більше вчених звинувачують міжнародні неурядові організації в тому, що вони стали занадто професійними та великими. У результаті, як стверджується, вони ризикують відмовитися від своїх місій, зосередившись на конкуренції за обмежені ресурси, або вони стали частиною глобальної еліти і не є більше зосереджені на викликах та розв'язаннях проблем. Проблема з такими претензіями полягає в тому, що вони бачать легітимні МНУО невеликими та відключеними від центрів влади. Хоча можна стверджувати, що «маленьке — це прекрасно» це значно перебільшувало б невідповідність між

потенціалом МНУО та їхніми претензіями щодо вирішення основних глобальних проблем.

Інший підхід до розуміння легітимності організацій починається з припущення, що підстави для судження про те, що є законним, фундаментально змінилися. Заявляти про добрі наміри та з відповідальністю розпоряджатися донорськими ресурсами вже недостатньо. Йдеться не про повернення МНУО до того, чим вони були в минулому, а про адаптацію практики легітимності до розширених місій і цілей [10].

Усі питання щодо легітимності міжнародної неурядової організації зрештою зводяться до неявних припущень щодо основної мети цих суб'єктів, особливо тому, що ці припущення не лише різняться між зацікавленими сторонами, але й суттєво змінилися з часом. Щоб краще зрозуміти ці зміни в очікуваннях щодо МНУО, корисно розрізнити джерела легітимності (рис.1.1).

Рисунок 1.1. Джерела легітимності міжнародних неурядових організацій

Прагматична легітимність виникає, коли міжнародні неурядові організації сприймаються як такі, що реагують на потреби інших учасників, включаючи уряди, донорів, бенефіціарів або аналогічні організації. У нормативному плані основні міжнародні організації Півночі традиційно покладалися на висунення моральних заяв про гуманітарну діяльність або права людини, які викликали резонанс переважно в аудиторії в країнах походження. Когнітивно, правові

рамки та положення сектору визначають його місце в суспільстві та встановлюють широке визнання їх законного існування. МНУО досягають когнітивної легітимності, коли інші не можуть уявити собі світ без такого типу організації. Зміни в нормативній і прагматичній легітимності відіграють ключову роль у тому, наскільки глибоко сприймається як належне присутність МНУО серед їхніх зацікавлених сторін [3].

Десятиліттями міжнародні неурядові організації фактично перетворювали свою легітимність на силу та повноваження. Неурядові організації, орієнтовані на розвиток послуг, стали основними каналами виплати іноземної допомоги, тоді як правозахисні групи досягли великих перемог, що відображено у створенні глобальних інституцій, таких як конвенція проти наземних мін у США 1997 року або Міжнародний кримінальний суд у 2003 році. Але ці успіхи не обов'язково зміцнили авторитет МНУО. Натомість вони фактично викрили слабкі базові основи легітимності сектора. Міжнародні неурядові організації стикаються з більш серйозними проблемами щодо отримання та підтримки легітимності, ніж уряди чи підприємства. Оскільки підприємства мають власників або акціонерів, а уряди прив'язані до чітко визначених груп населення, їхні основні зацікавлені сторони визначені чіткіше, ніж у МНУО. Крім того, підприємства та уряди керуються більш розширеною правовою та нормативною базою, головним чином усередині країни, але також і на міжнародному рівні. Навпаки, міжнародні неурядові організації не мають будь-якого юридичного статусу на міжнародному рівні, вони регулярно працюють у різноманітних культурних контекстах і не мають узгодженого, домінуючого складу [42].

Протягом деякого часу більший скептицизм щодо МНУО серед різних аудиторій викликав значну негативну реакцію на їх присутність і діяльність. У той же час міжнародні організації часто робили надто мало для того, щоб активно реагувати на виклики легітимності, спричинені розвитком нових технологій, зміною геополітики та зростанням вимог щодо демонстрації їх ефективності.

Також тривогу викликає те, що коли виникають серйозні проблеми, такі як нещодавні скандали в Міжнародна амністія, Оксфам або Врятуйте дітей,

пов'язані із наругою чи дискримінацією, міжнародні неурядові організації часто реагують повільно. Інстинкт полягає в тому, щоб заперечувати та приховувати моральні недоліки, оскільки організаційна культура намагається уникати проблем серед співробітників, які вважаються відданими роботі і допомозі. І тут вже виникає питання до самих організацій, адже в деяких з них, наприклад Норвезька рада у справах біженців, дуже чітко наголошується на необхідності повної прозорості, як з бенефіціарами, так і з донорами, а будь-яке замовчування може призвести до підриву довіри до організації [33].

Перша динаміка, що лежить в основі нещодавніх дебатів про легітимність МНУО, зумовлена еволюцією галузевих цілей і стратегій. Для міжнародних неурядових організацій одним з важливих джерел легітимності традиційно була їхня унікальна роль у благодійній діяльності, спрямованій на подолання страждань. Десятиліттями бути посередником у передачі ресурсів із заможних країн до бідних було надійним джерелом легітимності.

Але з часом більш філантропічна структура дій підштовхнула більшість світських і релігійних неурядових організацій до більш довгострокового погляду та твердження про вирішення основних причин соціальних проблем. Незважаючи на те, що благодійність залишається важливим, а часом і кращим напрямком дій, міжнародні неурядові організації десятиліттями займаються тактичними та стратегічними інноваціями, щоб продемонструвати свою здатність вирішувати, а не лише тимчасово полегшувати проблеми бідності, порушення прав людини та руйнування навколишнього середовища.

Наприклад, Міжнародна амністія (AI) у 1990-х роках перейшла з акценту на написання листів для окремих в'язнів на більш комплексний підхід у стилі кампанії з метою викорінення тортур, зникнень та інших порушень у межах свого розширюваного мандату. Пізніше AI охопила економічні, соціальні та культурні права, що ще більше розширило її стратегічний потенціал. Серед інших важливих стратегічних змін організація прийняла в 2007 році офіційну політику щодо конфлікту інтересів, щоб замінити своє давнє правило, яке забороняло місцевим відділенням і співробітникам працювати у своїх власних

країнах. А нещодавно АІ створила десять регіональних офісів, щоб зменшити роль лондонської штаб-квартири та наблизити свої заходи до прав людини до тих, які вона захищає [38].

Міжнародна амністія не єдина міжнародна організація, яка регулярно зазнає серйозних організаційних і стратегічних змін. Багато міжнародних організацій розвитку, зокрема ActionAid, Оксфам і Plan International, у 1990-х роках почали застосовувати підхід, що ґрунтується на правах людини до своєї діяльності. Після попередніх стратегічних змін даний підхід переосмислює проблему бідності, замінюючи пасивного одержувача допомоги власником прав.

Ця нова структура наказує міжнародним організаціям утримуватися від витіснення або заміни державних послуг, а прагнути розширити можливості місцевого населення, щоб ефективно та стабільно вимагати ці послуги від уряду як основного носія обов'язків. Порівняно з традиційним наданням послуг, питання влади та дискримінації зараз є більш центральними для вирішення проблем економічного розвитку. Оскільки підхід, оснований на правах людини, легітимізує роботу МНУО з питань розвитку, пов'язуючи її з загальновизнаними правами людини, вона також фундаментально змінює те, що роблять ці організації, приділяючи більшу увагу адвокації та організації громади [25].

Стратегічні зміни, прийняті багатьма міжнародними організаціями, змінили підстави, на яких зацікавлених сторін просять прагматично оцінювати їхню задоволеність сектором. У результаті можуть з'явитися нові аудиторії, а існуючі, наприклад, донори, можуть задуматися про те, що для них означають ці зміни. Проблема полягає не стільки в тому, що міжнародні організації регулярно переглядають стратегічні інновації, скільки в тому, що вони можуть робити це, не обов'язково беручи з собою свою аудиторію та чітко пояснюючи, чому ці зміни потрібні та що вони означають. Це може сприяти зростанню розриву між тим, що насправді роблять МНУО, і тим, що їхні основні прихильники думають, що вони роблять або що повинні робити. Наприклад, багато донорів можуть продовжувати віддавати перевагу більш традиційній благодійній моделі дій, оскільки вони не зацікавлені в ефективності міжнародних неурядових

організацій і задоволені більш традиційною моделлю негайної допомоги через послуги або адвокацію. Маючи постійно зростаючі мандати та амбіції, МНУО змінили моральні рамки своїх дій і збільшили кількість аудиторії, з якою вони взаємодіють. Замість того, щоб бути підзвітними лише перед донорами та аудиторією у своїх країнах, організації сьогодні прагнуть прислухатися до того, кому вони служать і керуватися різними культурними традиціями. Крім того, технологічні зміни, наприклад, соціальні медіа, розширюють можливості для різних аудиторій, щоб більш безпосередньо кинути виклик міжнародним організаціям та їхнім практикам [7, с. 21-42].

Фундаментальна зміна, що впливає на сприйняття нормативної легітимності, пов'язана з тим, як міжнародні неурядові організації можуть прагнути перейти від активізму, який переважно очолює персонал, до типу активізму, який більше керується прихильниками. У рамках постійних стратегічних інновацій ці організації все частіше експериментують із наданням прихильникам більшого контролю над послугами та кампаніями. Наприклад, у 2011 році в рамках Greenpeace International була створена Мобілізаційна лабораторія, яка слугуватиме платформою для сприяння новим формам активізму, орієнтованого на прихильників, онлайн і офлайн. Amnesty International's Decoders – це платформа, яка регулярно запрошує цифрових волонтерів для виконання завдань, які не під силу звичайним співробітникам.

Ці зусилля можуть бути спрямовані на розширення участі шляхом охоплення нових аудиторій, або вони можуть зосереджуватися на поглибленні участі шляхом залучення існуючих прихильників ближче до організації. Цей зсув змінює нормативні очікування легітимності для МНУО, оскільки характер участі прихильників розширюється від донорів до участі в більш значущих заходах, таких як визначення тем кампанії, внесення наративів або керівництво конкретною адвокаційною діяльністю.

Інша значна зміна моральних рамок відбувається, коли міжнародні неурядові організації переносять свою діяльність із Глобального Півдня до своїх рідних країн. Коли міжнародні неурядові організації переважно працювали за

кордоном, більшість їхніх донорів були задоволені, регулярно дізнаючись про те, скільки добра було зроблено. Річні звіти, як правило, були глянцевиими та сповненими зворушливих історій, які доводили необхідність збільшення пожертвувань. Але все частіше міжнародні неурядові організації стають більш активними «вдома», оскільки вони стежать за першопричинами основних глобальних проблем для багатих країн [22, с. 79-91], [23].

Наприклад, групи, які займаються порятунком мігрантів у Середземному морі, більше не можуть зберігати традиційний гуманітарний нейтралітет і натомість стають більш безпосередньо залученими у внутрішню політику. У Німеччині такі організації, як Attac і Campact, які взялися за боротьбу з кліматичною кризою та глобальною нерівністю за допомогою інноваційних стратегій адвокації, втратили статус суспільно корисних, оскільки податкові органи визнали їхню діяльність «надто політичною». У міру того, як міжнародні організації стають більш безпосередньо залученими в політику своїх країн, їх нормативна легітимність підлягає більшій перевірці. Хоча в минулому МНУО діяли далеко від тих, хто міг ретельно контролювати їхню роботу, зараз вони ризикують бути сприйнятими як такі, що діють поза нормативною та регуляторною структурою, встановленою очікуваннями громадськості, а також законами та правилами некомерційних організацій.

Глибокі зміни в тому, як міжнародні неурядові організації працюють і формують свої дії, фундаментально змінили уявлення про їх легітимність. На думку деяких критиків, вони надто сильно змінилися і більше не виконують своєї первісної і законної мети. Що стосується інших, вони недостатньо швидко просунулися у прийнятті нових стратегій і ролей. Як наслідок, МНУО стикаються з втратою того виду само собою зрозумілого, який забезпечує базову основу для їх легітимності.

Для багатьох донорів цифрові конкуренти, такі як change.org або GiveDirectly, стали надійною альтернативою «фізичним» міжнародним організаціям, особливо тому, що ці нові гравці обіцяють більш ефективне використання ресурсів і усунення посередників.

Проблема, з якою стикаються багато міжнародних неурядових організацій, полягає в тому, що їх принципова позиція, виражена у високих місіях, регулярно суперечить внутрішньому та зовнішньому тиску, який діє, коли організація намагається реалізувати свою місію. Крім того, застарілі законодавчі та нормативні рамки часто суперечать місіям, що розширюються, і стратегічним інноваціям сектора.

У той час як гуманітарні неурядові організації, організації, що займаються розвитком і правами людини, у минулому в основному реагували на потреби, кризи чи порушення, їхні амбіції щодо активного усунення першопричин нині вийшли за рамки давніх суспільних очікувань взятися за те, чого ніхто інший не хоче побачити або адресувати. Те, що визначало успіх МНУО в минулому, часто було простим зобов'язанням взятися за головні глобальні проблеми, не обов'язково вирішуючи їх [6].

Різні критики цього сектору хочуть, щоб МНУО повернулися до благодійності або принаймні знову стали справжніми, будучи малими та менш корпоративними. Такий крок, безсумнівно, вирішив би багато поточних проблем із легітимністю, але він також вимагав би від багатьох організацій зменшити свої амбіції та не мати можливості надійно вирішувати глобальні проблеми. Проте всі зміни, пропонують нові, потужні джерела легітимізації міжнародних неурядових організацій, включаючи фактичне виконання місій або справжню чуйність до тих, кому вони служать. Це свідчить про те, що може бути корисніше проаналізувати прискорення змін, що впливають на сектор, і його стратегічні інновації, щоб побудувати більш відповідну правову та нормативну базу, здатну легітимізувати низку послуг, адвокації та діяльності з розбудови громади. У таких модифікованих структурах міжнародні неурядові організації отримають більш продуктивні стимули, спрямовані на підтримку громадської довіри та легітимності [24].

Висновки за розділом 1

Історичне дослідження міжнародних неурядових організацій, як це було передбачено Іеном Тіреллом у 1991 році у статті «Американський історичний огляд», є багатим матеріалом для істориків, які хочуть прийняти транснаціональну перспективу. Існуюча наука принесла їжу для роздумів у трьох напрямках, яким вони, можливо, будуть мати бажання слідувати.

Протягом останніх двох століть, від неформальних мереж до правових форм, ці групи створювали та розривали лінії взаємозалежності та взаємодії між державами та суспільствами через кордони, і діяли як глобалізатори чи регіоналізатори, навіть коли нещодавно хотіли боротися з глобалізацією чи регіоналізацією, як це нещодавно ілюструє рух антиглобалізації. Міжнародні неурядові організації також відіграли вирішальну роль у побудові національних суспільств і державних утворень, демонструючи відмінності та схожість, а також сприяючи розмовам, які формували соціальні, професійні, культурні чи політичні аспекти національного життя. Крім того, вони є власними історичними об'єктами, які винайшли форми дії, управління, відданості, намагаючись подолати національні відмінності та тиск.

Треба розуміти, що нові сфери діяльності міжнародних неурядових організацій були створені поколіннями активізму, організаційної роботи та кампаній. Спектр діяльності міжнародних неурядових організацій розширювався та скорочувався нерівномірно, і є щось корисне для розгляду різного зв'язку причин, які спонукали до нової динаміки в просторі МНУО:

- 1) аболіціонізм, поміркованість, соціальна реформа, фемінізм з першої половини 19-го століття, де була створена велика частина поточних інструментів організацій, таких як бойкот, петиція, конференції;
- 2) права людини та розвиток також були джерелом інновацій з 1950-х років;
- 3) групи середовища 1960-х років з їх агресивною присутністю в ЗМІ;

4) такі галузі, як наука з середини 19-го століття, з винаходом конгресу та його конкретних правил, або полегшення з 1910-х років, і прагнення визначити людську солідарність перед страхом, хворобами та катастрофами.

Все це частково спрацювало як вихори, які прагнули та надихали зміни в інших сферах і групах.

Ключовий актив для учасників глобальної політики, зокрема міжнародних неурядових організацій є їхня легітимність. У порівнянні з корпораціями чи державами, МНУО мають менше засобів примусу через відсутність військових чи фінансових ресурсів. Вони також зазнають викликів у встановленні легітимності через відсутність офіційного статусу в глобальних справах.

Зрозуміння легітимності міжнародних неурядових організацій зараз обговорюється в контексті їхнього природного середовища та проблем, пов'язаних з підтримкою цієї легітимності. Важливо, щоб організації адаптували свої цілі та очікування суспільства до змін, що відбуваються у світі.

Є два підходи до розуміння легітимності МНУО: прагматичний, коли організації сприймаються як ті, що відповідають на потреби різних учасників, і нормативний, коли їх існування визнається в рамках правових та нормативних стандартів. Останнім часом спостерігається змішання цих підходів.

Міжнародні неурядові організації зіштовхуються з важкістю отримання та збереження легітимності, оскільки їхні основні аудиторії менш чітко визначені, їх дії розгортаються в різних культурних контекстах, і вони не мають юридичного статусу на міжнародному рівні. Зміни в галузевих цілях, стратегіях та ролях призводять до втрати легітимності серед різних груп аудиторій.

Недостатня реакція на зміни у технологіях, геополітиці та вимогах до ефективності призводить до зростаючого скептицизму щодо МНУО. Щоб відновити легітимність, організаціям слід переглянути свої місії та адаптувати практики до сучасних вимог.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НОРВЕЗЬКОЇ РАДИ У СПРАВАХ БІЖЕНЦІВ ЯК МІЖНАРОДНОЇ НЕУРЯДОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ У ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ

2.1. Історія створення організації NRC, її принципи та цінності

Після Другої світової війни велика частина Європи лежала в руїнах. Багато країн пережили голод. Загалом 21 мільйон європейців залишилися без даху над головою, а 15 мільйонів стали біженцями. Страждання та велика кількість біженців у зруйнованій війною Європі стали причиною того, що Europahjelpen («Допомога Європі»), попередник Норвезької ради у справах біженців (NRC), виникла навесні 1946 року.

Ще до війни Норвегія здобула добру репутацію завдяки своїй роботі з переміщеними особами. Це почалося з Фрітьофа Нансена, якого Ліга Націй призначила першим Верховним комісаром у справах біженців у 1922 році. Ліга Націй була міжнародною асоціацією, створеною для сприяння миру та роззброєнню після Першої світової війни [58].

Того ж року Ліга Націй запустила так званий паспорт Нансена як ідентифікаційний документ для біженців. Паспорт спочатку призначався для російських біженців, але поступово був поширений на інші групи біженців, особливо на вірмен. Паспорт Нансена був затребуваним документом, який надавав біженцям можливість пересуватися через національні кордони. Це також полегшило пошук роботи або воз'єднання з родиною [37]. Зусилля Фрітьофа Нансена для російських і вірменських біженців у міжвоєнний період дали багатьом норвежцям досвід особливої відповідальності за надання гуманітарної допомоги біженцям у всьому світі. Він, безсумнівно, також був великим джерелом натхнення під час створення Europahjelpen.

Після закінчення Другої світової війни почалися роботи, щоб запобігти повторенню війни такого масштабу. Ліга Націй зазнала краху. Тепер було сильне

бажання створити кращу організацію. Відповіддю на цей виклик була Організація Об'єднаних Націй (ООН). Днем народження ООН вважається 24 жовтня 1945 року, день офіційного вступу в силу Статуту ООН. Хоча головною метою ООН було запобігання новим війнам між державами, статут також заклав основи для широких зусиль з надання гуманітарної допомоги та допомоги біженцям.

Eurorahjelpen спочатку була одноразовою кампанією збору коштів, ініційованою Норвезькою народною допомогою і Норвезьким Червоним Хрестом. Вона мала на меті збір їжі під гаслом: «Допоможи голодуючим Європи». На початку Допомога Європі збирала лише їжу, а не гроші. Це мало уникнути конкуренції з Нацфондом Жертв війни, яка збирала гроші для нужденних у Норвегії. Загалом 600 місцевих комітетів зі збору коштів відправили чотири мільйони кілограмів їжі до охоплених війною країн Європи.

Eurorahjelpen зростав одночасно зі змінами потреб і швидко перейшов від одноразової кампанії до того, щоб стати головною організацією для низки інших норвезьких волонтерських організацій. Ситуація в Європі все ще залишалася безвихідною і потребувалася величезна допомога, тому Eurorahjelpen активно функціонувала. Восени 1947 р. засновники, порадившись з норвезькою владою вирішили, що Eurorahjelpen має організувати велику кампанію зі збору коштів. У грудні того ж року вони сформували керівний комітет, який, крім Норвезького Червоного Хреста та Норвезької народної допомоги, складався з представників різноманітних організацій, у тому числі Норвезької жіночої асоціації громадського здоров'я, Норвезької асоціації домогосподарок, Норвезької асоціації преси та Міністерства рибного господарства. Кампанії дали хороші результати, і гроші пішли багатодітним родинам, хворим на туберкульоз, безхатченкам, а згодом також біженцям з інвалідністю.

У той час як на початку 1950-х років гостра фаза допомоги в зруйнованій війною Європі поступово затухала, проблема біженців залишалася. У 1951 році Генеральна Асамблея ООН створила Управління Верховного комісара ООН у

справах біженців (УВКБ ООН), яке відтоді є головним гравцем у міжнародній роботі у справах біженців.

Того ж року було прийнято Конвенцію ООН для захисту європейських біженців після Другої світової війни. Конвенція закріпила право людей шукати притулку та закріпила принцип, що ніхто не може бути повернений до країни, де йому загрожує переслідування, катування чи інше нелюдське поводження. Єдиною умовою було те, що вони мали перетнути міжнародний кордон.

У 1967 році країни-члени Організації Об'єднаних Націй прийняли додатковий протокол, який поширив право на захист щодо біженців з усього світу, а не лише з Європи. У той же час вони скасували часові обмеження, встановлені в початковій конвенції, які стосувалися лише тих, хто втік від подій, що відбулися до 1951 року.

Уже наприкінці 1940-х років Europahjelpen все більше зосереджувалася на наданні допомоги біженцям – переважно за межами кордонів Норвегії, а також на прийомі та інтеграції біженців у самій Норвегії. Організація мала офіси як у Гамбурзі, так і у Відні, і займалася будівництвом житла, медичними ініціативами та школами, а також культурною діяльністю в таборах для переселенців. У той час як норвезька влада була в першу чергу стурбована прийомом і контролем іноземних біженців у Норвегії, Допомога Європі не хотіла розрізняти біженців у Норвегії та інших європейських країнах, а хотіла вирішити проблему біженців у цілому.

1 січня 1953 року було створено напівурядову організацію під назвою Норвезька рада у справах біженців (NRC). Вона базувалася на існуючій головній організації Europahjelpen і мала правління, до складу якого входили шість із дев'яти членів з волонтерських організацій. Міністерство соціальних справ призначило трьох інших членів правління. Склад NRC забезпечив основу для того, як передбачити співпрацю та розподіл відповідальності, і надав важливі керівні принципи для післявоєнної політики щодо біженців [36].

Завдання NRC було двояким: надавати допомогу біженцям у всьому світі та допомагати біженцям у Норвегії. Міністерство соціальних справ фінансувало

друге, тоді як міжнародна допомога, в принципі, мала фінансуватися шляхом збору коштів. Це подвійне завдання було далеко не безпроблемним, і кілька конфліктів у наступні десятиліття можна було простежити з нього.

Норвезька влада особливо не займалася міжнародною роботою з біженцями. У 1958 році вони заявили, що їм байдуже до того, чи має Норвегія мати місце у Виконавчому комітеті УВКБ ООН. Характерним для ситуації є те, що до кінця 1960-х років Міністерство соціальних справ залишало за NRC організацію візитів Верховного комісара до Норвегії.

Наприкінці 1940-х і на початку 1950-х років конфлікти призвели до великих криз біженців у кількох місцях світу. Найбільше втекло в 1947 році у зв'язку з здобуттям Індією незалежності та поділом країни на дві окремі держави – Індія та Пакистан.

У 1948-1949 роках близько 750 000 палестинців втекли, коли було створено державу Ізраїль. Корейська війна та колоніальні війни Франції в Індокитаю також призвели до великих страждань і великої кількості біженців. Проте переважала думка, що проблема біженців пов'язана головним чином з наслідками Другої світової війни, і спільними зусиллями вона незабаром буде подолана. Справи склалися не так.

Робота над вирішенням проблем біженців у Європі наближалася до кінця, коли в жовтні 1956 року в Угорщині відбулося народне повстання. Протягом наступних місяців 200 000 угорців втекли на захід, а гуманітарні організації були приведені в стан підвищеної готовності. Понад 1500 угорських біженців прибули до Норвегії взимку 1956-1957 років [1, с. 110-135]. Підтримка угорських біженців, як у Норвегії, так і за кордоном, була найважливішою метою NRC наприкінці 1950-х років. Проте в Європі, особливо в Німеччині, Австрії та Італії, все ще залишалося багато біженців. УВКБ ООН домовилося з Німеччиною про виплату компенсації біженцям з Німеччини – те, що також практикувалося в Норвегії.

Тоді, як і зараз, точилися гострі дискусії про те, скільки, і не менш важливо, яких біженців має прийняти Норвегія. Представники уряду наголошували на

потребі суспільства в біженцях, здатних працювати або реабілітованих, щоб стати активними членами суспільства, тоді як волонтерські організації більше турбувалися про гуманітарний аспект. Вони вважали, що ті, хто потребує допомоги, повинні отримати допомогу, незалежно від того, чи можуть вони заробити собі на життя чи ні. Також були розбіжності щодо пріоритетів. Коли Міністерство соціальних справ хотіло використати гроші від кампаній зі збору коштів, щоб допомогти інтегрувати біженців у Норвегії, деякі представники в правлінні NRC протестували. Вони вважали, що такі витрати є обов'язком держави. З роками Норвезька рада розширила сферу і масштаб своєї діяльності, тим самим ставши міжнародною гуманітарною організацією, яка підтримує біженців у всьому світі.

Одним із викликів для організації стало покращення роботи з гуманітарної допомоги шляхом професіоналізації та оптимізації програмної діяльності. Ще більшим викликом було отримати доступ до тих, хто постраждав від війни та конфлікту, і водночас забезпечити безпеку гуманітарних працівників. У 2008 році 260 працівників гуманітарної організації зазнали нападу, 122 з яких були вбиті, 76 поранені та 62 викрадені. Було зрозуміло, що повага до надання гуманітарним працівникам вільного доступу для допомоги людям, які її потребують, без участі в конфлікті, ослабла.

NRC чітко дає зрозуміти, що має бути чітка різниця між військовими та гуманітарними операціями. Як гуманітарний суб'єкт, NRC не може прийняти, що політичні та військові цілі затьмарюють і контролюють гуманітарні потреби. Організація неодноразово наголошувала на міжнародно визнаних принципах, що гуманітарна допомога має бути нейтральною, незалежною та неупередженою. Гуманітарна допомога повинна регулюватися виключно потребами та правами цивільного населення під час війни.

Одним із прикладів того, як дотримуватись своїх принципів є водночас складним і вимогливим, є Шрі-Ланка в 2009 році. На останньому етапі жорстокої війни між тамільськими тиграми та урядом близько 300 000 тамілів було переміщено до великого табору для біженців, ферми Менік, на півночі країни.

Табір був огорожений і суворо охоронявся урядовими солдатами. Хутір Меник був фактично табором для полонених, де солдати та поліція систематично проводили арешти та напади [35].

Це було прямим порушенням міжнародних конвенцій щодо поводження з біженцями та їх захисту, і гуманітарні організації висловили протест. Сподіваючись, що влада послабить обмеження та дотримуватиметься гуманітарних зобов'язань рятувати життя, гуманітарні організації погодилися надати намети, їжу та медичне обслуговування в таборі в гострій фазі. Проте влада не послабила обмежень і не сприяла допомозі біженцям.

Міжнародні гуманітарні організації опинилися перед дилемою. Чи мають вони дотримуватися гуманітарних принципів чи мають підтримувати лише одну сторону конфлікту? NRC спочатку обрав тиху дипломатію з ООН та владою Шрі-Ланки, надаючи гуманітарну допомогу в таборах. Зрештою, Норвезька рада взяла на себе роль чіткого та принципового захисника виведення міжнародних організацій із табору, щоб змусити уряд змінити свою політику щодо тамільських біженців.

Результатом стало те, що NRC і кілька інших організацій вийшли, а деякі інші організації вирішили залишитися. Вони аргументували це тим, що їх подальша присутність мала захисний аспект, тобто вони могли бути «очима та вухами». Через деякий час уряд вирішив відкрити табір. Це збіглося з тим, що біженців поступово репатріювали до їхніх домівок або змушували оселитися на нових місцях, оскільки влада конфіскувала їхні землі та будинки. Тоді NRC вирішила працювати в районах, куди повернулися люди, але навіть там довелося зробити важкий вибір, щоб не діяти сприяючи примусовому поверненню та іншим порушенням прав.

Важко зробити остаточний висновок щодо ефекту двох різних підходів гуманітарних організацій, але цілком очевидно, що роль і позиція NRC викликали дискусії як всередині, так і за кордоном країни. У результаті Норвезька рада у справах біженців виступила з ініціативою зовнішньої оцінки вибору, зробленого організацією в Шрі-Ланці, щоб отримати знання, які можна

було б використати в інших операціях. І конкретно в даному прикладі і в будь-якій іншій місії організація повинна слідувати власним принципам задля максимальної допомоги постраждалим. Адже гуманітарні принципи є практичними інструментами для забезпечення схвалення місцевих громад і зацікавлених сторін і, таким чином, доступу до нужденного населення.

Гуманітарні принципи є ключовими для учасників гуманітарної діяльності в оперативних контекстах і служать інструментами для прийняття рішень (рис. 2.1). Вони допомагають підвищити ефективність гуманітарної діяльності, надати максимальний захист та допомогу найбільш потребуючому населенню, керуючись вибором бенефіціарів, плануванням та впровадженням, а також зменшити ризики нецільового використання та перенаправлення допомоги.

Рисунок 2.1. Гуманітарні принципи

Гуманітарні принципи також служать для покращення безпеки та доступу через прийняття місцевим населенням, державними та недержавними суб'єктами, особливо в ситуаціях конфлікту, внутрішніх заворушень або напруженості, де доступ, швидше за все, буде обмежений. Ці принципи підтримуються міжнародним гуманітарним правом і різними політичними документами. Вони також включені в гуманітарні стандарти і інституційні мандати [43].

Операційні переваги дотримання основних принципів були чітко продемонстровані роками. Однак гуманітарні організації по-різному формулюють принципи в різних контекстах і стикаються з проблемами їх послідовного застосування.

Згідно з різними дослідженнями, проведеними NRC, доступ, перенаправлення допомоги, політизація, боротьба з тероризмом та комплексні місії є деякими прикладами основних проблем, які перешкоджають принциповій гуманітарній діяльності. Людські страждання необхідно розглядати, де б вони не були. Метою гуманітарної діяльності є захист життя та здоров'я та забезпечення поваги до людини. Людність є фундаментальною концепцією, яка лежить в основі всієї гуманітарної діяльності. Часто вважають, що саме цей принцип має мати пріоритет над усіма іншими принципами та концепціями, оскільки він формує обґрунтування гуманітарної діяльності – вирішення людських страждань. Однак принцип людності не може стояти окремо і не може бути єдиним керівництвом для прийняття рішень, оскільки людність без неупередженості залишається порожнім принципом.

Гуманітарна діяльність повинна здійснюватися виключно на підставі потреби, надаючи пріоритет найбільш невідкладним випадкам лиха і не роблячи відмінностей за національністю, расою, статтю, релігійними, класовими чи політичними переконаннями.

Хоча більшість гуманітарних організацій не ставлять це під сумнів, неупередженість можна розуміти та застосовувати по-різному на місцях. Деякі організації також вважають, що надання допомоги певним групам, наприклад, меншинам, які можуть не бути найбільш потребуєчими, не означає, що організація не є безсторонньою. Цей підхід може бути проблематичним на практиці, і він має бути пов'язаний із колективною та скоординованою реакцією учасників на місцях, щоб забезпечити неупередженість, тобто допомогу надавати тим, хто її найбільше потребує, при цьому принципи постійно враховуються на всіх рівнях прийняття рішень. Питання послідовності у застосуванні принципу неупередженості також виникає для організацій з

подвійним мандатом у сфері гуманітарної діяльності та розвитку. Деякі організації стверджують, що для збереження принципів, гуманітарні організації повинні утримуватися від змішування мандатів, зокрема в умовах тривалого конфлікту.

Гуманітарні організації не повинні приймати будь-яку сторону у військових діях або брати участь у суперечках політичного, расового, релігійного чи ідеологічного характеру. Поняття нейтралітету має різні виміри:

- 1) уявлення про організацію;
- 2) публічна позиція організації, так званий «зовнішній нейтралітет»;
- 3) реальний характер програм – «внутрішній нейтралітет».

Деякі організації іноді вважають «чистий» нейтралітет нереалістичним, зокрема вимогу не брати участі в політичних, релігійних, расових чи ідеологічних дебатах чи суперечках.

Наслідки відсутності нейтралітету, особливо в умовах конфлікту, можуть призвести до відсутності доступу до постраждалого населення та підвищення ризику небезпеки для гуманітарних організацій. Є також питання щодо того, чи можуть міжурядові організації, якщо вони беруть участь у багатомандатних операціях і політичних суперечках, надавати «нейтральну допомогу». Одне з тлумачень полягає в тому, що вони можуть, якщо гуманітарна допомога надається лише за потреби. Нейтральність і неупередженість традиційно вважаються ключовими принципами в кризових ситуаціях і містяться в багатьох інституційних мандатах. Однак на практиці обидва тлумачилися по-різному, і іноді їх плутають одне з одним [56].

Гуманітарна діяльність має бути незалежною від політичних, економічних, військових чи інших цілей, які будь-який учасник може мати щодо територій, де здійснюється гуманітарна діяльність. Справжня неупередженість вимагає оперативної незалежності від економічного та політичного тиску. Таким чином, фінансова незалежність і пропорційні умови донорів є необхідними, щоб мати можливість діяти неупереджено та незалежно. Незалежність стає дедалі актуальнішою у зв'язку зі зростаючою тенденцією держав включати гуманітарну

діяльність у військово-політичні стратегії, як це відбувається у складних надзвичайних ситуаціях, особливо з початку Глобальної війни з терором.

Операційна незалежність може бути порушена, якщо допомога пов'язана з політичними, економічними, релігійними чи історично вкоріненими геополітичними пріоритетами.

Іноді виявляється, що деякі принципи незручні, і гуманітарним організаціям іноді доводиться віддавати перевагу одному або декільком принципам, щоб мати можливість надавати допомогу тим, хто її потребує. Наприклад, коли доступ дозволено лише частині населення або прив'язано до певних умов. Такі перешкоди не є рідкістю, наприклад, обмеження доступу та/або умов гуманітарної діяльності для досягнення політичних, військових, релігійних та інших цілей. Цей ризик, пов'язаний із закріпленням принципів, має бути зведений до мінімуму, і одним зі шляхів є колективний та інституційний діалог із відповідними зацікавленими сторонами.

Порушення будь-якого з принципів може зрештою зменшити доступ до населення, впливаючи на сприйняття установ та інших гуманітарних організацій на місцях, особливо в конфліктних ситуаціях. Усвідомлюючи, що в різних випадках будуть прийматися різні рішення, гуманітарні учасники повинні переконатися, що гуманітарні принципи були включені в їхні операційні та стратегічні процеси прийняття рішень. Вони також мають бути чітко обговорені колективно в системі гуманітарної координації в країні.

Незважаючи на те, що принципи підтримуються всіма гуманітарними зацікавленими сторонами, протягом останніх років переважали труднощі у застосуванні гуманітарних принципів, особливо в контекстах, де ці принципи не дотримуються сторонами конфлікту.

На 32-й Міжнародній конференції Червоного Хреста та Червоного Півмісяця в Женеві Норвезька рада у справах біженців закликала до того, щоб гуманність була в центрі гуманітарної діяльності. Ключовим елементом обговорення між державами та Рухом Червоного Хреста і Червоного Півмісяця була спроба посилити дотримання гуманітарних принципів. Хоча запропонована

резолуція не отримала необхідної підтримки, учасники конференції погодились продовжувати роботу над цією темою [49].

У травні 2016 року в Стамбулі NRC виступила співорганізатором спеціальної сесії з гуманітарних принципів на Всесвітньому гуманітарному саміті. Це була ключова можливість підтвердити важливість гуманітарних принципів для всіх учасників гуманітарної діяльності, що повторює звіт Генерального секретаря ООН про Всесвітній гуманітарний саміт, і необхідність зміцнення спроможності команд на місцях, а також більше інвестувати в гуманітарну дипломатію.

Норвезька рада бере участь у різноманітних ініціативах для посилення спільного розуміння та застосування принципів. До них належать дослідження для демонстрації практичної значущості принципів, зміцнення потенціалу та політики на стратегічному та операційному рівнях, зміцнення стандартів і механізмів підзвітності та залучення до відкритого діалогу з державами. Роздуми, спрямовані всередину, і колективний діалог необхідні для підвищення обізнаності про принципи та певні дилеми, пов'язані з їх застосуванням. Цей діалог має включати держави, зацікавлені в гуманітарних справах.

NRC переважно працює в ситуаціях збройних конфліктів, надаючи допомогу, захист і втілення конкретних рішень. У деяких країнах, де організація працює, також відбувається підтримка людей, які постраждали від переміщення внаслідок стихійних лих, спричинених природними катастрофами, негативними наслідками зміни клімату та інше. У деяких контекстах також включається допомога вразливим мігрантам [52].

NRC розробила рекомендації щодо дотримання та розуміння гуманітарних принципів, яким сама слідує у своїй діяльності. Ці рекомендації наведені у таблиці 2.1. Як однією із завершальних рекомендацій є посилення здатності персоналу тлумачити та визначати пріоритети принципів як інструментів для подолання перешкод, включаючи методи посилення настанов для прийняття принципових рішень та послідовного навчання та розвитку потенціалу.

Таблиця 2.1.

Рекомендації NRC

Гуманітарний принцип	Рекомендація до нього
Людяність	<p>1) «Людство перш за все» слід розуміти з точки зору його реалізації, а не як концептуальне пояснення.</p> <p>2) Необхідно підтримувати представництва в країнах, щоб забезпечити ефективне та раціональне охоплення тих, хто найбільше потребує допомоги.</p>
Нейтралітет	<p>1) Що стосується публічних заяв, треба уникати коментарів щодо того, хто правий чи неправий у конфлікті, а також щодо засобів чи методів, які має використовувати одна зі сторін для перемоги. Коментарі мають бути зосереджені на міжнародному гуманітарному праві, правах людини, праві щодо біженців та керівних принципах для внутрішньо переміщених осіб.</p> <p>2) Проекти слід оцінювати з точки зору «не завдати шкоди», гарантуючи, що персонал організації не сприймається як підтримка будь-якої зі сторін конфлікту.</p>
Неупередженість	<p>1) Слід підтримувати обговорення того, чи можуть гуманітарні організації вільно обирати бенефіціарів на основі критеріїв уразливості.</p> <p>2) Необхідно мати стійке переконання, що NRC втручається на основі потреб, а не з інших причин.</p>
Незалежність	<p>1) Реалізація проектів відбувається відповідно до місії організації та передового досвіду.</p> <p>2) Треба сприяти виробленню спільних позицій щодо того, що є принциповим гуманітарним фінансуванням і неприйнятними умовами донорів, щоб сприяти колективним та більш ефективним діям.</p>

2.2. Політика швидкого реагування, протидія екстремізму та гуманітарна діяльність організації NRC

Норвезька рада у справах біженців є міжнародною гуманітарною організацією, яка займається питаннями переміщених осіб. Організація бере

участь у вирішенні кризових ситуацій, коли місцеві та національні суб'єкти – головні учасники будь-якої кризи – не можуть або не хочуть реагувати.

В основному робота відбувається в контекстах, коли люди постраждали від збройних конфліктів і насильства, до того ж надається пріоритет населеним пунктам, до яких важко дістатися. Організація також може реагувати в інших ситуаціях, де її досвід має цінність.

NRC підтримує населення або людей, які постраждали від переміщення. Групи населення та люди, які постраждали від переміщення, включають внутрішньо переміщених осіб (ВПО), біженців, осіб, які повернулися, людей, яким загрожує переміщення, та людей, які не можуть втекти (або через те, що у них немає засобів чи можливості це зробити, або через те, що їм зробити це перешкоджають певні фактори). Враховуючи важливу роль, яку приймаючі громади відіграють у підтримці переміщених осіб та у сприянні довгостроковим рішенням, організація також залучає членів приймаючих громад до своїх програм [53].

NRC переважно працює в ситуаціях збройних конфліктів, надаючи допомогу, захист і втілення конкретних рішень. У деяких країнах, де організація працює, також відбувається підтримка людей, які постраждали від переміщення внаслідок стихійних лих, спричинених природними катастрофами, негативними наслідками зміни клімату та інше. У деяких контекстах також включається допомога вразливим мігрантам [52].

NRC розуміє, що люди, які постраждали від переміщення, є різноманітною групою. Тому організація пристосовує своє реагування до різних потреб і вживає відповідних заходів, щоб ніхто не був виключений з програм допомоги.

Норвезька рада у справах біженців розробляє шляхи підтримки людей, які постраждали внаслідок переміщення, щоб:

- 1) населення перебувало в безпеці, а організація задовольнила основні потреби після кризової ситуації;
- 2) прибрати перешкоди, пов'язані з переселенням, задля надання можливості людям користуватися власними правами;

3) населення стало самостійним у задоволенні власних потреб шляхом впровадження довгострокових рішень [45].

NRC реагує на потреби цілісно, використовуючи програмні та адвокаційні підходи, партнерство та співпрацю з іншими для досягнення найбільшого впливу. У своєму реагуванні організація дотримується гуманітарних принципів гуманності, неупередженості, нейтралітету та незалежності.

Права є основою діяльності. Норвезька рада використовує наявні законодавчі рамки та активно виступає перед державами, сторонами конфлікту та місцевими органами влади щодо дотримання їхніх правових зобов'язань щодо людей, які постраждали від переміщення. NRC активно прагне зрозуміти, з якими проблемами стикаються люди, які постраждали від переміщення, фактори, які впливають на їхні ситуації, і які рішення допоможуть вирішити їхні проблеми та покращити життя. Це розуміння дає змогу найкраще оцінити та підібрати програми допомоги та необхідне інформування. Люди, з якими працює організація, знаходяться в центрі реакції, і саме для них розробляється, реалізується та, в подальшому, оцінюється надана допомога. І як вже було зазначено вище, Норвезька рада у справах біженців надає послуги як безпосередньо, так і у співпраці з партнерами.

Адвокація є невід'ємною частиною реагування NRC. Професіонали виявляють перешкоди, які заважають людям реалізувати свої права та бути в безпеці, і вживають заходів, щоб вплинути на людей при владі, щоб вони змінили закони, політику тощо. Організація виступає за доступ до допомоги та захисту, а також за усунення перешкод на шляху самозабезпечення та довгострокових рішень. Норвезька рада активно працює над усуненням політичних факторів, які створюють або підтримують переміщення, і змушує гуманітарну систему залишатися принциповою та ставати більш ефективною, результативною та підзвітною.

NRC базує адвокацію на доказах, зокрема зі своїх власних програм, присутності на місцях, інтелектуального лідерства та аналізу політики. Організація керується вираженими потребами та досвідом людей,

зосереджуючись на рішеннях. Також захищає права людей безпосередньо з особами, які приймають рішення, на національному, регіональному та глобальному рівнях, у тому числі через власну присутність у ключових столицях та на багатосторонніх форумах.

Норвезька рада у справах біженців співпрацює з усіма сторонами збройного конфлікту, включаючи недержавні збройні групи. Ще один важливий факт – організація публічно виступає, щоб пролити світло на виклики, з якими стикаються люди, і поширити їхні погляди та проблеми, використовуючи традиційні та соціальні медіа. Через співпрацю з іншими організаціями, як міжнародними, так і місцевими, NRC прагне зібрати, координувати та мобілізувати гуманітарний сектор задля прикладання максимальних зусиль з адвокації та інвестувати в механізми спільної підтримки. Задля цього Норвезька рада бере участь у координаційних механізмах і мережах на національному, регіональному та глобальному рівнях, щоб максимізувати вплив у вирішенні гуманітарних проблем.

NRC спеціалізується на шести ключових сферах, які прийнято вважати основними компетенціями (рис. 2.2). Ці шість компетенцій були обрані, ґрунтуючись на знаннях про проблеми, з якими зазвичай стикаються люди, які постраждали від переміщення, і роль, яку відіграють місцеві громади, організації, уряди та інші міжнародні постачальники допомоги. На практиці організація об'єднує свої основні компетенції, щоб надавати комплексний пакет послуг для людей, які постраждали від переміщення, таким чином нарощуючи власний досвід і додаючи цінності роботі міжнародних неурядових організацій.

Люди, які постраждали від переміщення, часто втрачають доступ до цілої низка прав і послуг. Їм часто загрожує неодноразове переміщення, і вони стикаються з перешкодами в забезпеченні законного перебування в місці, куди вони втекли, і в пошуку довгострокового вирішення проблеми свого переміщення. Правові та інституційні рамки, будь то законодавчі, звичаєві чи релігійні, можуть або провокувати та підтримувати переміщення та дискримінацію, або служити інструментами захисту, розширення прав і

можливостей та довгострокових рішень. NRC допомагає людям, які постраждали від переміщення, зрозуміти ці рамки та орієнтуватися в них, щоб вони могли реалізувати свої права [55].

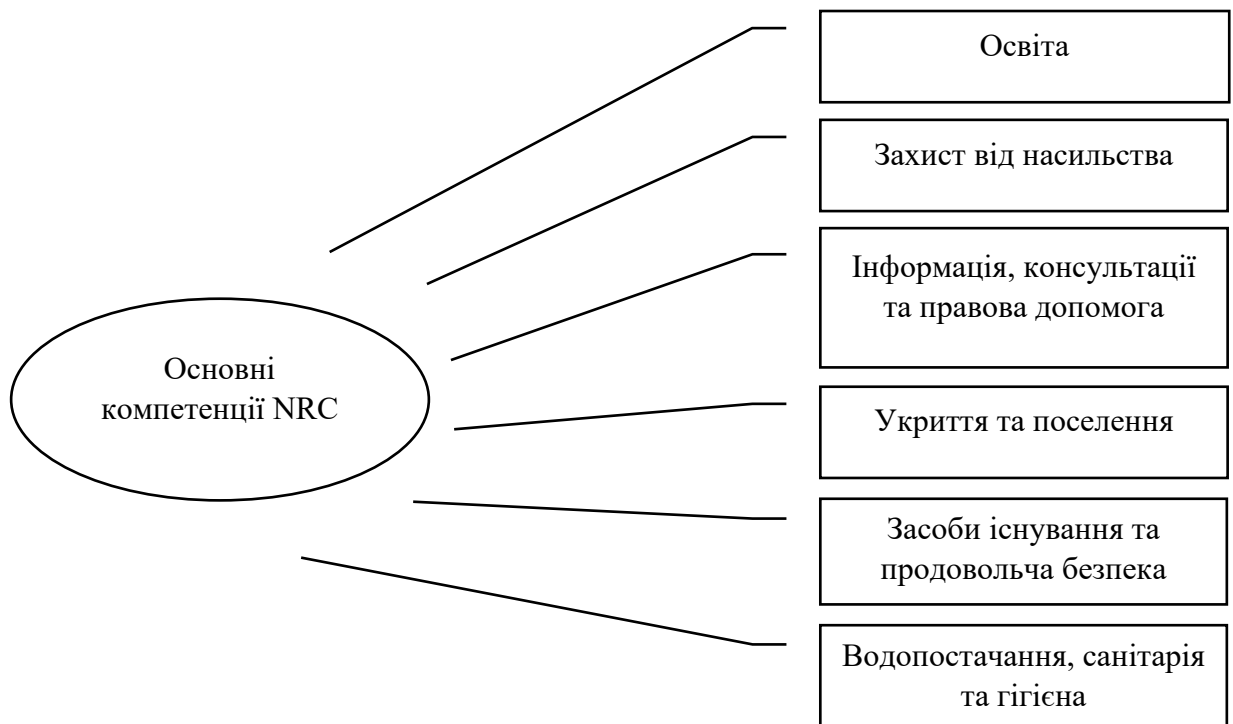

Рисунок 2.2. Основні компетенції NRC

NRC допомагає особам, які постраждали від переміщення, отримати доступ до правосуддя та основних послуг, отримати документи, забезпечити законне перебування в країні, куди вони втекли, претендувати на гідні умови праці та захистити або відновити свої права на землю та власність. Організація підтримує людей через інформування, консультування, юридичну допомогу, спільне вирішення спорів, розвиток потенціалу та адвокацію. Також можуть використовуватися судові чи адміністративні засоби правового захисту, а також звичайні чи релігійні механізми, залежно від контексту. Статут NRC поважає національні та міжнародні стандарти юридичної професії.

Норвезька рада у справах біженців може брати участь у справах, що становлять суспільний інтерес, щоб створити позитивний вплив для більшої кількості осіб або створити позитивні структурні зміни, а також механізми

міжнародного судового розгляду, коли національні засоби правового захисту вичерпано або вони є неефективними. Також організація виступає на всіх рівнях, включаючи міжнародні органи, за сприяння змінам політики та дотриманню прав людей, які постраждали від переміщення. NRC активно використовує власний досвід, щоб усунути правові перешкоди, з якими стикаються люди, які постраждали від переміщення, під час доступу до послуг як організації безпосередньо, так і інших постачальників послуг. Діяльність організації сприяє доступу до правосуддя, а також розумінню та повазі до прав постраждалих від переміщення людей та зобов'язань осіб, які несуть обов'язки згідно з міжнародним і національним законодавством.

Узагальнюючи, можна сказати, що основними напрямками сфери інформації, консультацій та правової допомоги є:

- 1) права та житло, землю та майно;
- 2) юридична ідентичність та її роль у забезпеченні прав і послуг, включаючи запобігання без громадянству;
- 3) законне перебування, включаючи статус біженця, дозвіл на проживання та інші відповідні механізми захисту;
- 4) державні правові процедури та політика щодо реєстрації ВПО;
- 5) трудове законодавство та процедури;
- 6) усунення правових перешкод для доступу до основних послуг.

Переміщення має руйнівний вплив на навчання і часто призводить до переривання або навіть відмови в навчанні. Діти та молодь страждають від травматичних подій і втрати соціальних мереж, які забезпечують захист і підтримку. Спроможність освітніх систем надавати якісну освіту часто значно знижується під час конфлікту, і приймаючі громади часто намагаються інтегрувати переміщених дітей в існуючі навчальні заклади та системи. NRC має на меті забезпечити, щоб усі діти та молодь, які постраждали від переміщення, отримували високоякісні, безпечні та інклюзивні можливості навчання, що відповідають їхньому психосоціальному, емоційному та когнітивному розвитку та потребам. NRC допомагає постраждалим від переміщення дітям віком від 6 до

18 років і молоді від 15 до 24 років у здійсненні свого права на освіту та підвищення свого добробуту. Організація приділяє особливу увагу тим, хто не відвідує школу або перервав навчання, також підтримує їх у завершенні повного циклу освіти, що веде до відповідних та ефективних результатів навчання.

Від початку надзвичайної ситуації діти та молодь отримують освіту, яка готує їх до переходу на довгострокові навчальні шляхи. Норвезька рада заохочує та підтримує перехід та залучення дітей, молоді ВПО та біженців до систем формальної освіти, щоб вони отримували користь від акредитованої освіти. Визнаючи, що уряди є основними носіями обов'язків, організація підтримує їх у виконанні своїх обов'язків, у тому числі через підвищення кваліфікації вчителів і розробку навчальних програм. Професійний розвиток вчителя є ключовим для досягнення якісної освіти через забезпечення безперервного навчання, подальшого навчання та справедливої винагороди. Оскільки не всі діти та молодь можуть брати участь у формальній освіті, NRC надає гнучкі та, за нагоди, акредитовані можливості неформальної освіти, які відповідають індивідуальним навчальним потребам дітей. Також організація надає молоді можливості для післяшкільної освіти, включаючи технічну, професійно-технічну та вищу освіту, допомагаючи їм активно брати участь у житті своїх громад і мати доступ до можливостей для існування. Для цього активно використовується адвокація, щоб впливати на політику та системи, які дозволяють або блокують можливості навчання для дітей, які постраждали від переміщення.

Підсумовуючи вищевикладений матеріал, сфера освіти відповідальна за:

- 1) психосоціальну підтримку в класі;
- 2) надання неформальної освіти для полегшення переходу до формальної акредитованої освіти та підтримка формальної системи освіти;
- 3) забезпечення освіти та професійної підготовки, залучення та можливостей для існування для молоді.

Також слід підкреслити, що всі компетенції організації тісно пов'язані між собою і найчастіше працюють в комплексі, тому інші сфери діяльності NRC зробили значний внесок у сектор освіти, а саме:

- 1) відбулося усунення правових перешкод для доступу до формальної освіти завдяки сфері інформації, консультації та правової допомоги;
- 2) побудували або реконструювали школи, завдяки сфері укриття та поселення;
- 3) надано доступ до води, санітарії та гігієни в школах зусиллями сфери водопостачання, санітарії та гігієни;
- 4) надано доступ до засобів існування та можливостей роботи для молоді, а також підтримку відвідування та навчання через шкільне харчування та садівництво завдяки сфері засобів існування та продовольчої безпеки.

Під час конфліктів, катастроф і переміщень виробництво продуктів харчування та ринкові системи найчастіше зазнають краху. Люди втрачають свої активи, і їхня здатність заробляти на життя погіршується або навіть унеможлиблюється. Біженці стикаються з додатковою проблемою, оскільки вони часто не мають права працювати в країнах, куди втікають. NRC працює над тим, щоб люди, які постраждали від переміщення, могли реалізувати своє право на достатній рівень життя, включаючи доступ до здорової їжі та захист засобів до існування.

Реагування NRC спрямоване на те, щоб люди, які постраждали від переміщення, мали доступ до достатньої кількості безпечної та поживної їжі, щоб задовольнити їхні харчові потреби та харчові переваги для активного та здорового життя. Організація надає продовольчу допомогу в надзвичайних ситуаціях, щоб запобігти загибелі людей і зберегти людей вище порогу виживання. Там, де це можливо, це досягається за допомогою ринкових підходів. У співпраці з місцевими учасниками NRC підтримує та сприяє відновленню та/або зміцненню місцевих продовольчих, сільськогосподарських і ринкових систем, де вони постраждали внаслідок конфлікту чи катастроф, і не створює паралельних структур, які спотворюють існуючі системи та ринки.

Норвезька рада у справах біженців є чинником, який сприяє стратегіям засобів до існування, які захищають, відновлюють і зміцнюють здатність людей заробляти на життя та бути фінансово залученими. Такий підхід вимагає широкого співробітництва із зацікавленими сторонами з приватного сектору,

місцевої влади та громадянського суспільства. Забезпечення права на працю та прав працівників є фундаментальним у реагуванні. NRC сприяє соціальній інтеграції та надає доступ до знань і навичок, актуальних для ринку праці. Також організація просуває самозабезпеченість у комплексній манері як підготовчий крок до більшої інклюзії та, коли це можливо, довгострокових рішень, і зміцнює стійкість людей, які постраждали від переміщення, щоб протистояти потрясінням і стресам, пов'язаним зі зміною клімату та погіршенням навколишнього середовища.

Загалом сфера засобів існування та продовольчої безпеки задіяна у виконанні таких функцій:

- 1) харчова допомога, щоб утримати людей вище порогу виживання;
- 2) допомога у відновленні або зміцненні системи харчування, сільського господарства та ринку;
- 3) полегшення доступу до працевлаштування та самозайнятості;
- 4) фінансова інтеграція переміщених осіб як крок до самозабезпечення.

Внески з інших секторів для розвитку засобів існування та продовольчої безпеки:

- 1) доступ до енергії, житла та місця для ведення бізнесу;
- 2) доступ до чистої та безпечної води для приготування їжі та стійких джерел води для сільськогосподарського, скотарського та економічного використання;
- 3) права на житло, землю та власність і право на роботу забезпечуються для підтримки засобів до існування та виробництва, включаючи землю для сільського господарства;
- 4) шкільне харчування та шкільний сад;
- 5) доступ до засобів існування та можливостей роботи для молоді.

Люди, які постраждали від переміщення, часто стикаються з прямими погрозами фізичного насильства, експлуатації, примусового вербування та викрадення. Багато людей ризикують постраждати опосередковано під час збройного конфлікту, коли виникає напруженість між або всередині громад, або

коли вони змушені тікати. NRC підтримує людей, які постраждали від переміщення, щоб ті могли користуватися своїм правом на свободу від насильства, примусу та навмисних позбавлень на всіх етапах переміщення. Норвезька рада у справах біженців прагне запобігти чи пом'якшити наслідки насильства. Зокрема, через співпрацю з громадами, які стикаються з неминучою загрозою захисту, надаючи знання, досвід і розголос, коли про це вимагає спільнота, щоб просувати та підтримувати зусилля із захисту, які керують і координують самі громади. Там, де насильство все-таки має місце, організація прагне пом'якшити шкоду шляхом цілеспрямованої підтримки окремих осіб, координованої за допомогою підходу до ведення справ або шляхом надання індивідуальної допомоги.

NRC віддає пріоритет послугам реагування, підходам і адвокації, які безпосередньо стосуються загроз і ризиків захисту та сприяють соціальному залученню до самозабезпечення. Також надається підтримка суб'єктам, які працюють у тій самій географічній зоні, щоб координувати та контролювати безпечну та принципову допомогу та захист від насильства відповідно до пріоритетів, визначених громадою. Це включає підтримку та використання формальної системи координації гуманітарної діяльності, а також, якщо необхідно, виконання керівних функцій у ній. У даній сфері NRC поєднує моніторинг захисту та аналізу для розробки комплексних програмних стратегій. Сюди входить планування території, управління територією та залучення громади, щоб забезпечити скоординовану відповідь на проблеми таборів та переміщення в містах. І поєднуючи індивідуальну та галузеву допомогу з веденням справ, можна гарантувати, що люди отримують комплексну підтримку, необхідну для відновлення своєї безпеки.

Норвезька рада також бере участь у ініціативах із захисту дітей та запобігання гендерному насильству, якщо це є частиною зусиль із самозахисту громадян. Діяльність полягає у скеровуванні та наданні допомоги людям, які потребують конкретних послуг із захисту дітей та протидії гендерно

зумовленого насильства, отримати доступ до інших спеціалізованих постачальників послуг.

У підсумку сфера захисту від насильства здійснює:

- 1) гуманітарне посередництво;
- 2) ведення справ із захисту та допомога в індивідуальному захисті;
- 3) підтримка самозахисту громадян;
- 4) управління інформуванням та координація спільноти.

До внесків з інших компетенцій організації можна віднести:

- 1) доступ до основних послуг зменшує залежність від шкідливих або негативних факторів та знижує ризики експлуатації;
- 2) доступ до документації та правовий захист можуть полегшити доступ для людей, які в іншому випадку були б навмисно позбавлені основних послуг ;
- 3) психосоціальна підтримка через програму кращого навчання зменшує психосоціальний стрес і зміцнює стійкість, запобігаючи та пом'якшуючи вплив насильства на дітей і сім'ї.

Люди, які постраждали від переміщення, часто були змушені залишити свої домівки або бачили, як їхні домівки стали зруйнованими. Багато з них намагаються знайти безпечне місце для ночівлі та залишаються без соціальної мережі свого рідного села чи району. Люди, які втратили доступ до житла, та їхні громади піддаються численним ризикам захисту – погода, хвороби, насильство – і часто не мають доступу до інфраструктури, основних послуг чи енергії. NRC підтримує людей у реалізації свого права на достатнє житло в безпечних і здорових поселеннях. Норвезька рада у справах біженців забезпечує тимчасове та постійне житло, громадську інфраструктуру, доступ до енергії та навчальні приміщення. NRC працює над тим, щоб люди, які постраждали від переміщення, мали найкращий притулок і умови поселення на різних етапах переміщення. Людей також заохочують до надання порад щодо того, що, на їхню думку, робить притулок домом і як перетворити свої поселення на спільноту.

Організація розглядає як сам будинок, так і ширшу територію чи середовище проживання, де люди живуть (табір, околиці, село), щоб забезпечити

їм здорові домівки з доступом до основних послуг, включаючи воду, санітарію та освіту, а також можливості для існування та стійкі громади. NRC знаходить та розробляє рішення, які відповідають потребам у житлі та приносять користь місцевим ринковим системам, дотримуючись стандартів, а також виступає за комплексний підхід щодо своїх сфер діяльності, щоб реалізовувати найкращі практики допомоги. Норвезька рада у справах біженців забезпечує суттєві результати щодо житла за допомогою додаткових заходів, таких як спільне проектування, навчання та розуміння зміни поведінки з урахуванням місцевих, культурних та екологічних практик. Звісно є гарантування, що рішення щодо укриття враховують вплив на навколишнє середовище, мають структурну цілісність, є безпечними, захищеними та стійкими.

Тобто сфера укриття та поселення виконує вкрай важливі функції для забезпечення добробуту населення, такі як:

- 1) надання рятувального притулку та предметів першої необхідності у надзвичайних ситуаціях;
- 2) забезпечення тимчасового і постійного укриття;
- 3) відбудову громадських об'єктів інфраструктури, включно зі школами;
- 4) надає доступ до чистої енергії вдома та в громаді;
- 5) здійснює втручання до ринкової системи та допомагає готівкою та ваучерами, наприклад, при програмах оренди [57].

Безсумнівно дана компетенція підтримується іншими. Так, наприклад, завдяки сфері водопостачання, санітарії та гігієни люди, які постраждали від переміщення, мають доступ до води, санітарії та гігієни вдома та в громаді. До того ж населення має права на житло, землю та власність, а також належна обачність є частиною роботи організації щодо захисту людей від виселення чи подальшого переміщення. Сфера захисту від насильства постійно аналізує ризики для захищеності населення у зв'язку з надзвичайними ситуаціями та збільшенням участі громади як у таборах, так і за їх межами та місцях переміщення. А внесок зі сфери продовольчої безпеки та життєзабезпечення полягає у втручанні на ринок оренди задля допомоги людям перейти до

самозабезпечення через діяльність та отримання заробітку. Для людей, які постраждали від переміщення, доступ до чистої води та відповідних санітарних умов є однією з найбільш нагальних потреб. Без достатньої кількості безпечної води для пиття, приготування їжі та особистої гігієни важко підтримувати здоров'я та боротися з хворобами. Без належної санітарії джерела води можуть бути забруднені, і хвороба може швидко поширюватися. NRC працює над тим, щоб люди, які постраждали від переміщення, мали доступ до гідних, надійних рішень у сфері охорони здоров'я.

NRC прагне рятувати життя, запобігати захворюванням, заохочувати гідність і підтримувати доступ до засобів до існування, допомагаючи задовольнити надзвичайні тимчасові потреби та сприяти стійким рішенням. Працюючи разом із громадами, організація зосереджується на постачанні достатньої кількості безпечної води та рівному доступі до неї, а також на наданні відповідних умов послуг санітарії та гігієни. Щоб максимально збільшити вплив на здоров'я населення, Норвезька рада надає ці послуги як пакет. Заклади санітарії та гігієни розділені за статтю, доступні та розроблені таким чином, щоб забезпечити гідний і значущий доступ для всіх і відображати ширші культурні, соціальні та економічні аспекти гігієнічних практик. Підходи до зміни поведінки, спрямовані на вирішення виявлених проявів поганої гігієни, є ключовими: організація не дотримується загального підходу до просування гігієни, а натомість націлена на отриманні повідомлення чи власну експертизу.

Довгостроковий вплив роботи NRC враховується з самого початку. Норвезька рада у справах біженців використовує поетапний підхід до переходу до стійких рішень, зменшуючи залежність від короткострокових суб'єктів реагування на користь уряду, приватного сектору та громад – розбудовуючи та зміцнюючи структури та системи управління, особливо щодо надання послуг водопостачання. NRC працює над забезпеченням доступу до водопостачання, санітарії та гігієни у всіх своїх реагуваннях, у школах, будинках і поселеннях, які підтримує. До того ж відбувається робота над забезпеченням доступу до стійких джерел води для сільськогосподарського, скотарського та економічного

використання, а також забезпеченням освіти у сфері гігієни, щоб допомогти сформувати здорову та тривалу поведінку.

Отже, в узагальненні роботи сфери водопостачання, санітарії та гігієни можна виділити наступні вектори роботи:

- 1) позитивна та тривала зміна гігієнічної поведінки;
- 2) безпечна вода для пиття, приготування їжі, особистої гігієни та побутового використання;
- 3) безпечні санітарні умови для всіх;
- 4) права на землю та воду: визначення та захист прав людей на безпечний доступ до послуг водопостачання, санітарії та гігієни;
- 5) кращі результати навчання в школах завдяки інтегрованій освіті у сфері гігієни.

А внески з інших компетенцій можна побачити на рисунку 2.3.

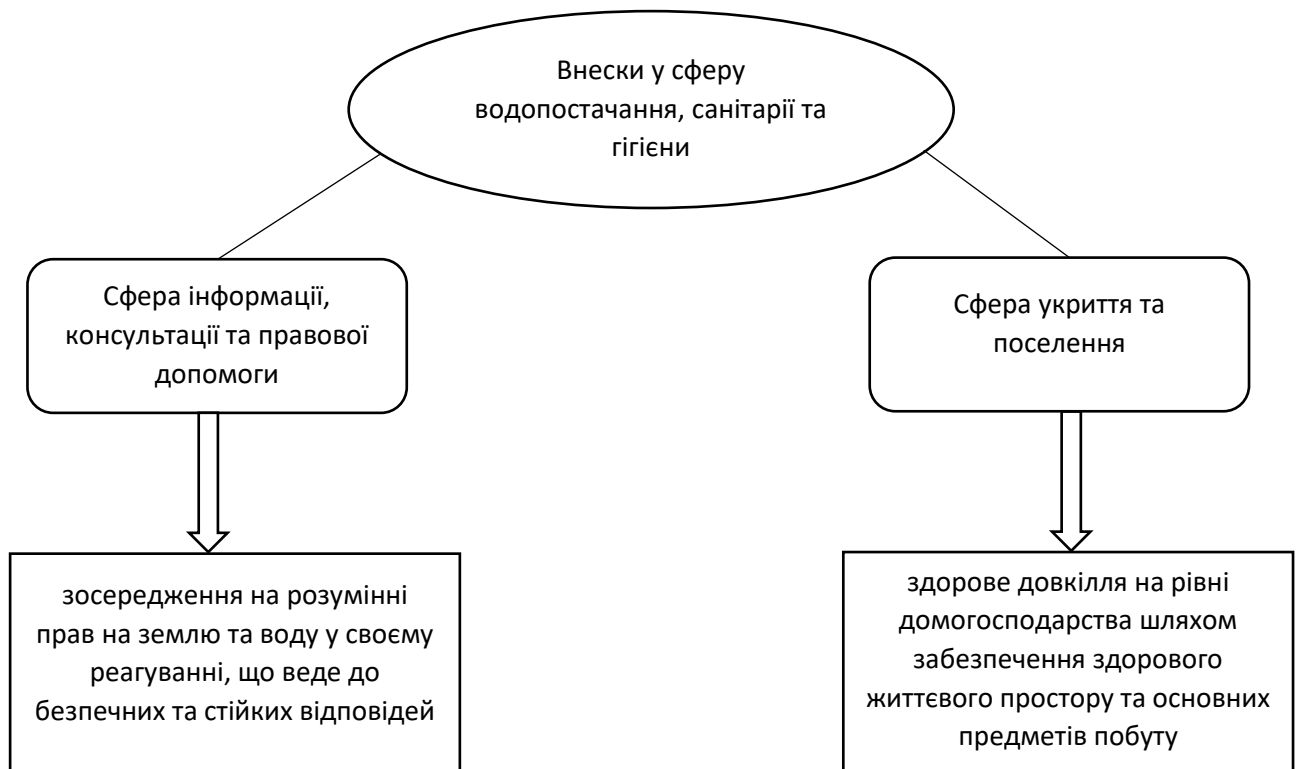

Рисунок 2.3. Внески у сферу водопостачання, санітарії та гігієни з інших компетенцій

Концепція протидії насильницькому екстремізму набула все більшої популярності в роки після терактів 11 вересня 2001 року як цілісний підхід до боротьби з тероризмом. Вона виходить за рамки використання військової сили проти визначених терористичних груп. До того ж, намагається використовувати інструменти, які зазвичай використовуються в розробці навчання, тренінгів, економічного розширення прав і можливостей, сприяння громадянському суспільству, але з явною метою запобігання або протидії прагненню окремих осіб приєднатися до екстремістських груп. З появою нових і розширених угруповань і збільшенням кількості терористичних атак протидія екстремізму все більше стає рушійною силою програми іноземної допомоги багатьох урядів-донорів.

Сполучені Штати були лідером у просуванні глобального порядку денного стосовно протидії насильницькому екстремізму. У лютому 2015 року президент Обама головував на саміті, присвяченому даній тематиці, у Вашингтоні та на наступних сесіях Генеральної Асамблеї ООН у вересні 2015 року, які також були організовані США. Генеральний секретар ООН зобов'язав дотримуватися цієї концепції, опублікувавши свій план дій із запобігання насильницькому екстремізму в грудні 2015 року. Уряд Швейцарії виступив співорганізатором Женевської конференції з запобігання насильницькому екстремізму у квітні 2016 року. Це було спрямовано на те, щоб надати міжнародній спільноті можливість поділитися досвідом і передовою практикою у боротьбі з рушійними силами насильницького екстремізму та зміцнити підтримку плану дій. Позиція NRC щодо протидії насильницькому екстремізму ґрунтується на твердій повазі до гуманітарних принципів гуманності, нейтралітету, неупередженості та незалежності.

Порядок денний протидії насильницькому екстремізму в першу чергу мотивується проблемами внутрішньої політики як розвинутих країн, так і країн, які перебувають у кризовому стані. Головний поштовх – це захист батьківщини, використовуючи допомогу як інструмент, що доповнює та підвищує ефективність військової сили. Таким чином, підходи протидії є політизованими

з самого початку та несумісними з принциповою, заснованою на потребах гуманітарною діяльністю.

На відміну від терміну «тероризм» не існує загальноприйнятого визначення «насильницький екстремізм». Насильницький екстремізм, тероризм і радикалізація часто використовуються як синоніми. Загалом можна визначити насильницький екстремізм як пропаганду, участь, підготовку чи іншу підтримку ідеологічно мотивованого чи виправданого насильства для досягнення соціальних, економічних чи політичних цілей [34]. Держави використовують різні терміни, щоб визначити, як вони реагують на насильницький екстремізм, при цьому протидія насильницькому екстремізму часто використовується як синонім до запобігання насильницькому екстремізму. Наприклад, США розглядають запобігання як частину свого підходу до протидії, тоді як Норвегія і Швейцарії воліють використовувати лише термін запобігання насильницькому екстремізму. Деякі держави вважають за краще уникати обох термінів у своїх стратегіях, спрямованих на боротьбу з насильницьким екстремізмом, наприклад Великобританія.

У червні 2014 року уряд Норвегії прийняв план дій щодо покращення зусиль які запобігають радикалізації та насильницькому екстремізму. План дій окреслює потребу в більшій кількості інформації та співпраці, а також кращій координації між зацікавленими сторонами: Мета полягає в тому, щоб якомога раніше охопити людей, які знаходяться в групі ризику, і зустрітися з ними за допомогою ефективних заходів. У Великобританії стратегія «запобігти» вважається однією з перших державних стратегій протидії насильницькому екстремізму. Це компонент ширшої стратегії Великої Британії, яка спрямована на протидію тероризму. Стратегія «запобігти» призначена для підтримки поліції та служб безпеки у виявленні осіб і груп, яким загрожує радикалізація з окремого кола груп, таких як ісламістські екстремісти чи ультраправі. «Запобігання» визначено Законом Великобританії про боротьбу з тероризмом і безпеку 2015 року як підхід спільноти до протидії насильницькому екстремізму.

У січні 2016 року Державний департамент США оголосив про запровадження нового Глобального центру взаємодії, щоб координувати, інтегрувати та синхронізувати повідомлення іноземній аудиторії, які підривають дезінформацію, яку підтримують насильницькі екстремістські групи, включаючи ІГІЛ та Аль-Каїду, і які пропонують позитивні альтернативи. Центр більше зосереджуватиметься на розширенні можливостей і сприянні партнерам, урядовим і неурядовим. Робота Глобального центру є частиною Спільної стратегії Державного департаменту та USAID з протидії насильницькому екстремізму. Однією з цілей стратегії є використання інструментів та підходів іноземної допомоги, включаючи розвиток, для зменшення конкретних політичних або соціально-економічних факторів, які сприяють підтримці насильницького екстремізму суспільством у визначених районах або піддають певні верстви населення високому ризику насильницької екстремістської радикалізації та залучення до насильства. Бюро США з питань боротьби з тероризмом і насильницьким екстремізмом планує посилити співпрацю з такими партнерами, як ЄС, ООН і Світовий банк.

Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) встановлює стандарти боротьби з фінансуванням тероризму та відмиванням грошей, які використовуються для оцінки адекватності законів у багатьох країнах. У червні 2016 року FATF опублікувала свою переглянута рекомендацію для держав і пояснювальну записку, яка стосується саме некомерційних організацій. Це перший раз, коли пояснювальна записка посиляється на зв'язок між роботою неприбуткового сектору і протидією насильницькому екстремізму. FATF також визнає намір і зусилля некомерційних організацій сприяти прозорості своїх операцій і запобігати фінансуванню тероризму, в тому числі шляхом розробки програм, спрямованих на запобігання радикалізації та насильницькому екстремізму [47].

Організація Об'єднаних Націй вперше прийняла мову протидії насильницькому екстремізму у 2014 році в Резолюції Ради Безпеки ООН. Це було прийнято згідно з Розділом VII Статуту ООН і, таким чином, є обов'язковим для

всіх держав. Резолюція перераховує ряд конкретних заходів, які необхідно вжити, в тому числі заохочення держав-членів залучати відповідні місцеві громади та неурядових акторів до розробки стратегій протидії насильницькому екстремістському наративу.

У грудні 2015 року Генеральний секретар ООН опублікував свій План дій із запобігання насильницькому екстремізму. Також він рекомендував кожній державі-члену розглянути можливість розробки національного плану дій із запобігання екстремізму. Крім того, Генеральний секретар доручив організаціям ООН прийняти підхід «усього ООН» для підтримки національних, регіональних і глобальних зусиль із запобігання насильницькому екстремізму. У Плані дій розвиток чітко пов'язаний із зусиллями щодо запобігання насильницькому екстремізму. А головною тезою є те, що одним із засобів боротьби з багатьма рушійними силами насильницького екстремізму буде узгодження національної політики розвитку з цілями сталого розвитку. У той час, коли суб'єкти гуманітарної діяльності та сфери розвитку все частіше обговорюють засоби подолання розриву в гуманітарній сфері та розвитку, таке узгодження може вплинути на принципові гуманітарні дії. Заклик до підходу «всього ООН» також чітко пов'язує запобігання насильницькому екстремізму з принциповою гуманітарною діяльністю, де гуманітарні агентства ООН також можуть працювати в рамках порядку денного щодо протидії терору.

Протидія насильницькому екстремізму охоплює широкий спектр підходів, включаючи домашнє стеження, поліцейську діяльність, антиекстремістські повідомлення та підходи до розвитку, спрямовані на вирішення факторів, які спонукають окремих осіб і громади об'єднатися з екстремістськими групами. Останні два компоненти мають багато спільного зі стратегіями боротьби з повстанцями та антикомуністичними стратегіями часів холодної війни.

Такі стратегії, укладені в термін «завоювання сердець і розуму», який використовувався США у В'єтнамі та Афганістані, мають поганий досвід. Комунікації можуть легко стати пропагандою. Прихильники протидії екстремізму рідко визнають, що законні скарги, що випливають з того, як

функціонують глобальні, національні та місцеві політичні системи, можуть спонукати людей вибирати екстремістський шлях. Крім того, зусилля щодо розвитку в ім'я причин, відмінних від задоволення базових потреб уразливих людей, можуть спотворити вибір цільових спільнот та залучених осіб, а також конкретні результати програм. Те, чи втручання в розвиток дійсно зменшують насильницький екстремізм, у кращому випадку не доведено. Доказів того, що свідомі підходи до протидії насильницькому екстремізму успішно зменшили екстремізм, мало. Це не запобігає перебільшеним твердженням щодо ймовірної ефективності певних заходів, особливо в освітньому секторі.

Протидія екстремізму також породжує серйозні проблеми з точки зору цілісності взаємодії між суб'єктами зовнішньої допомоги та громадами. Припущення даного підходу полягає в тому, що існують місця, вразливі для екстремізму, де більшість усіх є потенційними терористами. Якщо громади усвідомлюють, що боротьба з екстремізмом є мотивацією для участі агентства, це спотворить стосунки та зробить взаємовідносини з громадою та партнерство більш складним.

Поки що є мало задокументованих доказів впливу, будь то позитивного чи негативного, програм протидії насильницькому екстремізму на гуманітарні операції на польовому рівні або напруги, пов'язаної з гуманітарними принципами. Проте з'являються тенденції, оскільки формулювання протидії екстремізму дедалі частіше з'являються в угодах донорів про партнерство з гуманітарними організаціями, що може суперечити принциповим гуманітарним діям.

По-перше, один донор може використовувати наступні формулювання в контрактах із гуманітарною організацією: гуманітарні зусилля повинні бути пов'язані з довгостроковими потребами постраждалої особи у розвитку як засіб сприяння постконфліктній реінтеграції, розвитку та протидії потенційному екстремізму серед біженців, населення та приймаючої спільноти. Така мова свідчить про те, що основним обґрунтуванням розробки гуманітарної допомоги є не гуманітарний імператив полегшити людські страждання, спричинені

конфліктом чи катастрофою, а радше протидія насильницькому екстремізму. Цей же текст також поєднує політичну програму з гуманітарною допомогою.

По-друге, оскільки більше фінансування виділяється на програми із протидії чи запобіганню насильницькому екстремізму, які пропагують використання інструментів іноземної допомоги, зростає ризик напруженості щодо принципів людяності та неупередженості. Фінансування може супроводжуватися умовами, які сприяють географічним районам, які вважаються вразливими до екстремізму, а не районам з найбільш нагальними гуманітарними потребами. Програми, орієнтовані на освіту та молодь, швидше за все, залучать фінансування протидії екстремізму.

По-третє, існує також ризик напруженості між програмуванням на основі протидії насильницького екстремізму та обмежувальними заходами проти тероризму. Програми протидії означають взаємодію з тими, хто ризикує звернутися до насильницького екстремізму, що включатиме осіб, які можуть бути пов'язані з визначеними терористичними групами, навіть якщо вони самі не є терористами. NRC детально вивчає заходи боротьби з тероризмом і підкреслює значні ризики для гуманітарних учасників і гуманітарних принципів, які випливають із положень про боротьбу з тероризмом в угодах про партнерство донорів, таких як ті, які забороняють організаціям надавати матеріальну підтримку не лише визначеним терористичним групам, але й таким населенням, яке асоціюється із ними.

У спільноті недержавних гуманітарних організацій існує принаймні дві школи думок щодо протидії насильницькому екстремізму. Одна група НГО бачить протидію як можливість спиратися на досвід програми з розбудови миру, щоб продемонструвати, що екстремістське насильство можна зменшити завдяки цілеспрямованим зусиллям. Ці недержавні гуманітарні організації прагнуть поєднати роботу на рівні громади з адвокацією в столицях донорів, щоб обмежити потенційну шкоду від спрощених підходів. Завдяки тому, що основні донори та ООН зобов'язані виконувати програму протидії насильницькому

екстремізму, фінансування, безумовно, буде доступним для бажаючих НГО. Ця підтримка може частково компенсувати дефіцит гуманітарного фінансування.

Друга група неурядових гуманітарних організацій – це ті, які схильні діяти обережно через занепокоєння щодо потенційного спотворюючого ефекту цього фінансування та напруженості, пов'язаної з гуманітарними принципами, особливо в тому, що стосується незалежності та неупередженості роботи в конфліктних ситуаціях. NRC продовжує віддавати пріоритет принциповій гуманітарній реакції та оцінює кожен можливість фінансування на основі поваги до гуманітарних принципів.

Зобов'язання донорів або агентств ООН щодо пом'якшення впливу антитероризму та заходів протидії насильницькому екстремізму на гуманітарну діяльність помітно були відсутні на Всесвітньому гуманітарному саміті. Так само були зобов'язання щодо пропорційного розподілу ризиків та управління ризиками. Норвезька рада у справах біженців взяла на даному саміті зобов'язання щодо протидії насильницькому екстремізму, зазначивши, що організація зобов'язується надавати неупереджену допомогу та захист, виходячи лише з потреб, а не лише протистояти насильницькому екстремізму та іншим політичним планам. Основні позиції NRC стосовно даного питання наведені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основні позиції Норвезької ради у справах біженців щодо протидії
насильницькому екстремізму

Позиція	Характеристика
1	NRC прагне надавати неупереджену допомогу та захист лише на основі потреб, а не протидіяти насильницькому екстремізму та іншим політичним планам.
2	Гуманітарна допомога, мотивована виключно планом протидії насильницькому екстремізму, є фундаментальною загрозою для гуманітарної діяльності.
3	NRC відмовиться шукати фінансування в рамках можливостей, головною метою яких є протидія або запобігання насильницькому екстремізму.

Закінчення табл. 2.2	
4	У кожному конкретному випадку NRC може шукати фінансування від донорів (включаючи агентства ООН), які, хоча й не називаються такими, що протидіють або запобігають екстремізму, але включають положення протидії в грантову угоду. Передумовою для пошуку та прийняття такого фінансування є забезпечення дотримання процедур проектного циклу. Отже, Норвезька рада у справах біженців повинна бути в змозі самостійно визначати, пріоритезувати потреби, зберігати принциповий підхід до своєї програми тощо.
5	Ні за яких обставин NRC не має змінювати або спотворювати пріоритети своєї програми на основі фінансування протидії насильницького екстремізму донорами або їх умов до цього.
6	Враховуючи ймовірність збільшення обсягів фінансування, доступних для програм, спрямованих на протидію насильницькому екстремізму, і посилення умов донорів у цьому ж напрямку, NRC буде пильним, щоб свідомо чи ненавмисно не піддатися порядку денному протидії.
7	NRC буде провідним захисником цього питання та закликатиме держави/донорів протидіяти заходам проти насильницького екстремізму, які можуть перешкоджати або ризикувати перешкоджати принциповій гуманітарній діяльності.
8	Норвезька рада у справах біженців братиме участь і заохочуватиме подальші дослідження для вивчення еволюції та потенційного впливу протидії насильницькому екстремізму на програми гуманітарної діяльності у партнерстві з однодумцями.
9	NRC забезпечить узгодженість підходів усіх офісів до пошуку та прийняття фінансування, пов'язаного з протидією. Якщо є сумніви, регіональні офіси та підрозділи NRC повинні проконсультуватися з головним офісом організації та організаційною політикою.

Висновки до розділу 2

Норвегія була бідною країною, яка пережила п'ять років нацистської окупації, коли фундамент організації заклали далекоглядні ініціатори «Europahjelpen» (Допомога Європі). Північну провінцію Фіннмарк було спалено дотла, і більшість норвежців після довгих і важких років війни жили за продовольчими картками. Але засновники організації побачили, що злидні, нестача їжі та бездомність були набагато гіршими в зруйнованій війною Центральній Європі, де Друга світова війна призвела до переміщення мільйонів людей. Кампанії збору коштів стала національною подією, яка поступово переросла в Норвезьку раду у справах біженців.

Норвезька рада у справах біженців може сміливо пишатися своїм походженням і тим, чого організація досягла за останні три покоління. Гуманітарні працівники та прихильники продемонстрували здатність і готовність протистояти найбільшим і найгіршим гуманітарним викликам, незалежно від того, де і коли вони виникають. Ця готовність діяти здобула для NRC міжнародну репутацію та означала, що Норвегія та багато інших країн-донорів, а також десятки тисяч людей зробили внесок у глобальні зусилля з надання допомоги тим, хто постраждав від війни та стихійних лих.

NRC пройшла складний і насичений подіями шлях. Від Europahjelpen до сьогоденішнього NRC, організація пройшла шлях від кампанії зі збору коштів до міжнародної неурядової гуманітарної організації, щоб вміти долати труднощі та допомагати власноруч. Величезне зростання NRC, особливо за останні десять років, не має собі рівних в історії міжнародних зусиль норвезьких гуманітарних організацій.

Будучи молодшим братом серед «великої п'ятірки» організацій у 1990 роках, NRC сьогодні є більшим за інших великих норвезьких гуманітарних організацій разом узятих.

Станом на 2021 рік NRC налічувала 15 000 гуманітарних працівників, включаючи людей, які тимчасово залучені до конкретних проектів у країнах здійснення програм. Багато з них є біженцями та внутрішньо переміщеними особами або людьми з місцевих громад, де працює організація. NRC має програми в близько сорока країнах і представництва в Берліні, Брюсселі, Лондоні, Женеві, Вашингтоні та в інших.

Протягом свого існування розвиток організації віддзеркалював тенденції та сучасні потрясіння як у Норвегії, так і на міжнародному рівні. Є багато прикладів протиборства між різними інтересами та силами, особливо в період до заснування NRC у 1997 році. Сфера роботи з витіснення перекривала межі між державною та приватною діяльністю, гуманітарною, юридичною та професійною діяльністю. і добровільними зусиллями.

Яскравою рисою організації, особливо з початку 1990-х років, є її дивовижна здатність використовувати навіть один день як стратегічно важливий момент і вміти злагоджено працювати навіть після важких періодів.

У сучасних складних конфліктах внутрішньо переміщених осіб набагато більше, ніж тих, хто перетнув міжнародний кордон. Ця тенденція стала очевидною вже у 1980-1990-х роках. Ранні спроби NRC поставити внутрішньо переміщених осіб на більш важливе місце в політичному та гуманітарному порядку денному маловідомі, але вони відіграли дуже важливу роль. Бути активним захисником тих, кого знехтували, відповідає духу Фрітьофа Нансена, коли він з трибуни спікера в Лізі Націй закликав країни взяти на себе відповідальність за людей, які тікають від жорстокості та насильства після Першої світової війни.

Однак, хоча NRC виросла як організація, гуманітарні виклики, для вирішення яких вона була створена, зросли ще більше. Кількість переміщених людей вище, ніж будь-коли, і багато з них отримують дуже обмежену або взагалі не отримують будь-яку допомогу.

На тлі зростаючого глобального розриву між потребами та наявними ресурсами, у 2021 рік організація сформулювала кілька амбіцій, які визначають напрямок її зусиль до 2030 року.

Є три ключові амбіції:

1) Оптимізувати зусилля з надання допомоги та захисту шляхом постійних консультацій з людьми, яким NRC намагається допомогти.

2) Охопити більше людей із незадоволеними потребами через нові партнерства та нові технології.

3) Запобігати переміщенню та жорсткому поводженню за допомогою засобів масової інформації та пропагандистської роботи, досліджень та пропозицій щодо довготривалих рішень.

Наразі NRC є сильнішою, ніж будь-коли, з більшими ресурсами, більшою кількістю висококваліфікованих гуманітарних працівників, довірою донорів і дочірніх організацій. У той же час організація перебуває в періоді самоперевірки: якою буде роль великих міжнародних і західних організацій допомоги у світі, де більше уваги приділяється місцевим акторам і де національні органи влади накладають більші обмеження на міжнародні організації? Якою мірою NRC має співпрацювати з місцевими організаціями та інституціями в країнах, де вони реалізуються, або через них? Як і як швидко організація повинна досягти мети стати вуглецево-нейтральною? Як експерти-радники і національні програми можуть створити синергію? Які функції та завдання слід покласти на головний офіс в Осло, регіональні офіси та офіси в країнах?

Питань і проблем, які чекають на NRC у найближчі роки, багато. Однак основною метою Норвезької ради у справах біженців буде продовжувати надавати допомогу та захист переміщеним особам. Не в останню чергу організація надаватиме пріоритет вилученню людей зі статистики біженців, або надаючи їм можливість безпечно повернутися на батьківщину, або забезпечуючи повноцінне життя в місці, де вони шукали притулку, або в новій батьківщині.

РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПРЕДСТАВНИЦТВА НОРВЕЗЬКОЇ РАДИ У СПРАВАХ БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ПРОБЛЕМ

3.1. Характеристика основних напрямків діяльності організації NRC в умовах російсько-української війни

Норвезька рада у справах біженців (NRC) відкрила свою присутність в Україні в листопаді 2014 року. У перші роки діяльності організація допомагала постраждалому від конфлікту населенню східної частини України, а саме Донецької та Луганської областей. З лютого 2022 року NRC розширила свою діяльність, кількість програм допомоги, фінансування та охопту областей для роботи. Допомога від організації, в першу чергу, спрямована на задоволення поточних гуманітарних потреб і сприяє соціальній реабілітації найбільш уразливих верств населення. До основних видів допомоги, яке надає Представництво Норвезької ради у справах біженців в Україні можна віднести наступне:

- 1) надання комплексного інформування, консультування та правової допомоги;
- 2) заходи, спрямовані на поліпшення гігієнічного та санітарного стану об'єктів громадської інфраструктури;
- 3) грошова та/або ваучерна допомога на харчування та першочергові потреби для внутрішньо переміщених осіб, а також населення, яке проживає вздовж лінії зіткнення [39].

Організація також почала робити внесок у забезпечення довгострокових рішень. Діяльність в країні переходить від позиції екстреної допомоги до швидкого відновлення. Члени організації працюють над покращенням надання послуг людям, які постраждали від конфлікту, і підвищенням рівня відповідальності місцевого населення за гуманітарну допомогу.

Представництво Норвезької ради у справах біженців в Україні співпрацює з іншими міжнародними організаціями, волонтерськими фондами чи державними організаціями. Ця співпраця чітко спрямована на посилення допомоги людям, які постраждали внаслідок військових дій в країні. Організації можуть об'єднувати власні сили задля більш швидкого реагування та задоволення екстрених потреб населення. Також в деяких випадках співпраця з волонтерськими фондами чи державними організаціями може допомогти NRC надавати допомогу людям вздовж ліній зіткнення, де організація не має прямого доступу [54].

В Україні з 2014 року офіси були зосереджені у східній частині – в Северодонецьку, Курахове та Станиці Луганській, з головним офісом у Києві (рис. 3.1).

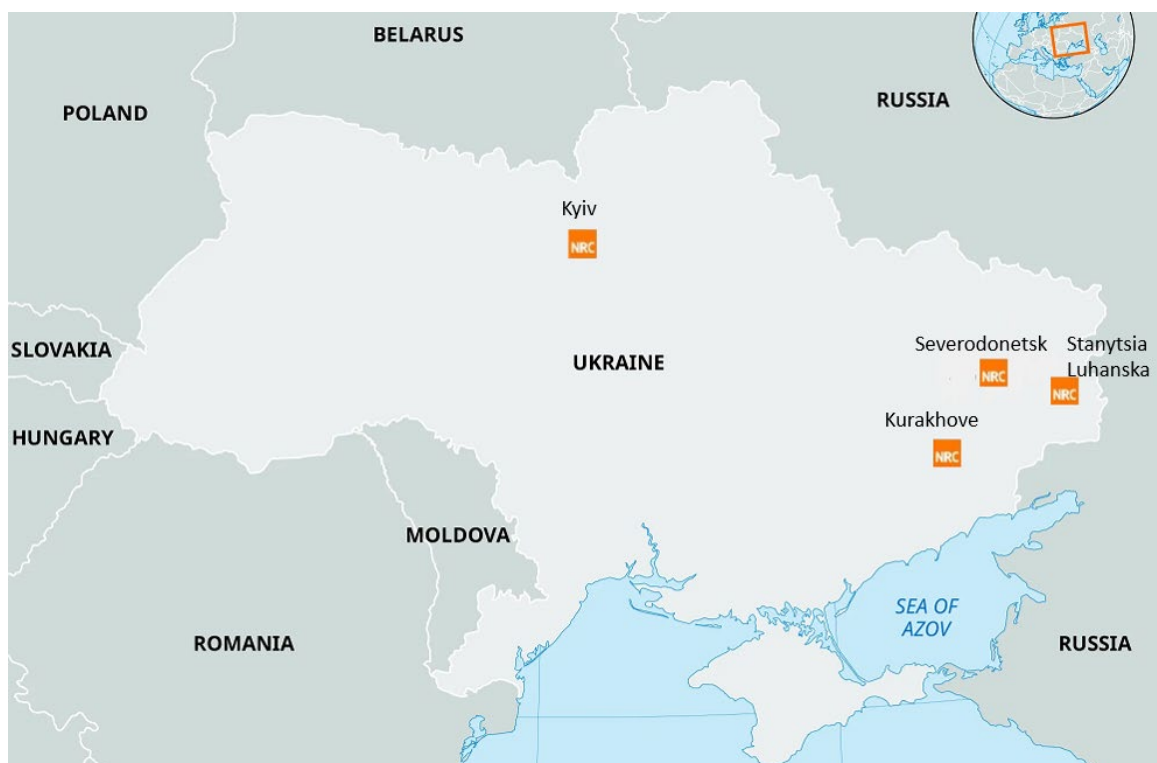

Рисунок 3.1. Карта офісів NRC за період з 2014 року по лютий 2022 року

З початку повномасштабного вторгнення організація значно розширилася і наразі Представництво має набагато більше офісів. Головний офіс в країні так

само розташований у місті Київ, також є чотири регіональні офіси, вони знаходяться у Дніпрі, Одесі, Львові та Києві та декілька польових офісів у Харкові, Запоріжжі, Миколаєві, Тернополі та Чернігові (рис. 3.2).

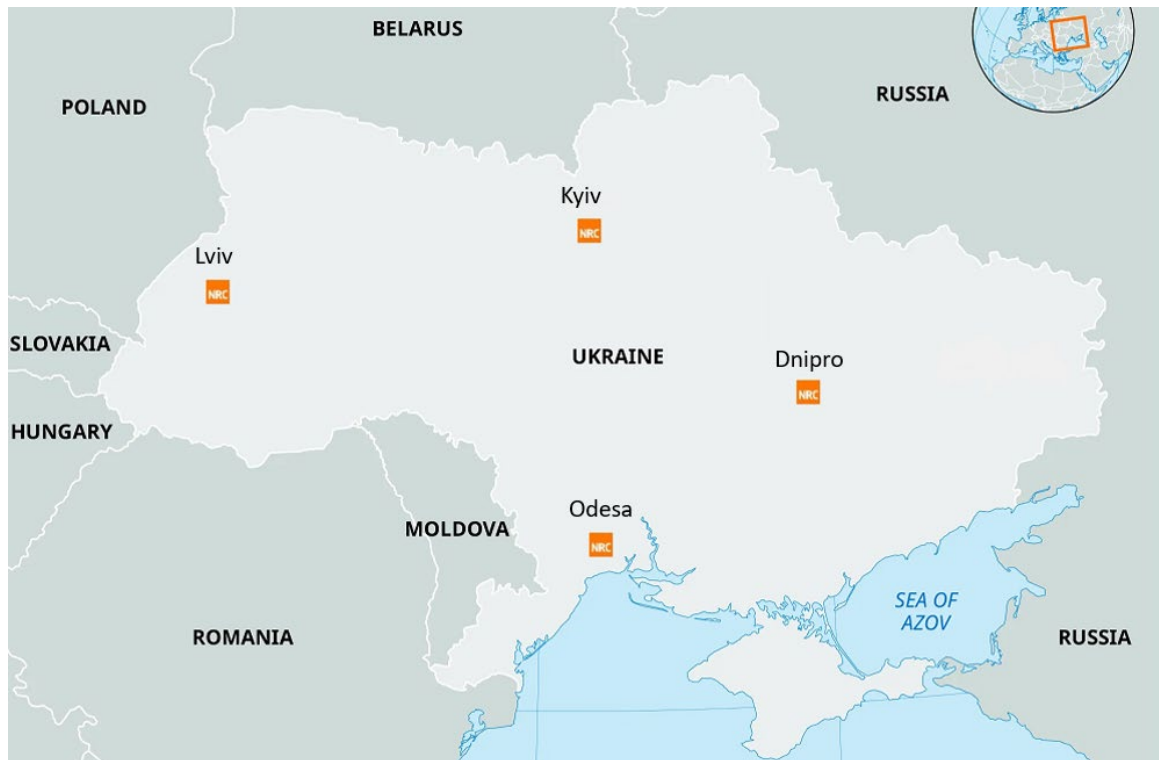

Рисунок 3.2. Карта офісів NRC з лютого 2022 року по теперішній час

Можна сказати, що в Україні організація доволі велика, а кількість національних співробітників сягає близько 400 осіб. До того ж в країні працюють іноземні спеціалісти з великим гуманітарним досвідом.

NRC – є міжкультурною організацією і кожен член організації повинен поважати та дотримуватися норм поведінки, взаємоповаги та культурної комунікації. Кожен новий співробітник повинен ознайомитися з кодексами та політиками організації щодо безпечної роботи з інформацією, особистої безпеки, антикорупційних дій, правил поведінки, захисту дітей тощо.

Також проводяться тренінги та курси з детального ознайомлення з місією, діяльністю та структурою організації, з надання першої домедичної допомоги, з запобігання сексуальної експлуатації та наруги. Ще одним важливим фактом є

те, що організація дуже піклується про стан власних робітників, а тому дає змогу долучитися до вебінарів, націлених на подолання стресу та вигорання, а також індивідуальних чи групових сесій з психологом.

Норвезька рада у справах біженців є однією з небагатьох міжнародних організацій із власним персоналом, який безпосередньо працює на території України. З 2014 року організація надала гуманітарну допомогу та послуги близько 700 000 українцям. Працівники організації працювали в постраждалих від конфлікту громадах у Луганську та Донецьку – вздовж усієї лінії фронту.

Після ескалації конфлікту особливо необхідно задовольнити усі надзвичайні потреби вразливих громад, охоплених жорстокою війною, саме тому Представництво Норвезької ради у справах біженців в Україні надає дуже широкий спектр допомоги постраждалому населенню [46].

Наразі діяльність Представництва сфокусована на таких напрямках як:

- 1) Розширення гуманітарної допомоги для внутрішньо переміщених осіб та інших постраждалих від конфлікту громадян всередині України.
- 2) Основна підтримка для біженців у сусідніх країнах.
- 3) Транскордонна допомога, постачання та послуги з Польщі та інших сусідніх країн для зміцнення, розширення та поповнення поточних операцій в Україні.
- 4) Активна співпраця зі ЗМІ, щоб працювати над висвітленням гуманітарної кризи та виступати за захист людей, які постраждали від конфлікту та переміщення.

На відміну від інших організацій, NRC не фокусується на одному конкретному напрямку гуманітарної допомоги, а втілює різні проекти задля всебічного задоволення потреб населення. Основні програмні відділи Представництва Норвезької ради у справах біженців в Україні представлені на рисунку 3.3.

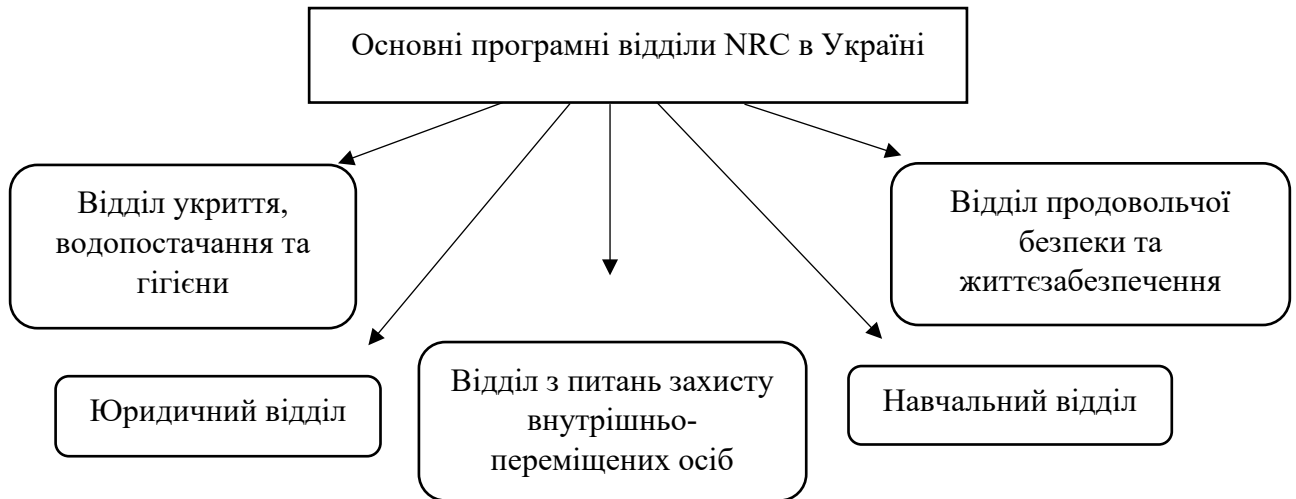

Рисунок 3.3. Основні програмні відділи NRC в Україні

Детальна інформація про діяльність кожного відділу організації наведена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Основні програмні відділи NRC в Україні та їх функції

Назва відділу	Основні функції
Відділ укриття, водопостачання та гігієни	<ul style="list-style-type: none"> – Забезпечення та встановлення дозаторів дезінфікуючих засобів для рук та антисептичної рідини на пропускних пунктах, магазинах, адміністративних будівлях, соціальних установах та в громадському транспорті; – відбудова житла або його часткове ремонтування; – співпраця з медичними та державними структурами для покращення засобів санітарії у закладах первинної медичної допомоги та соціальних закладах; – покращення доступу до води в населених пунктах поблизу лінії розмежування.

Закінчення таблиці 3.1

Юридичний відділ	<ul style="list-style-type: none"> – Функціонування мобільних бригад юридичних консультантів для здійснення виїздів до населених пунктів уздовж лінії зіткнення та населених пунктів, де розміщені внутрішньо переміщені особи; – відвідування людей похилого віку та людей з обмеженими можливостями для надання юридичних консультацій; – ведення телефонної гарячої лінії та сторінок у соціальних мережах для надання правової інформації; – допомога у зміцненні спроможності місцевих юристів та державних центрів правової допомоги.
Відділ продовольчої безпеки та життєзабезпечення	<ul style="list-style-type: none"> – Надання грошових переказів, щоб люди могли купити продукти харчування та задовольнити свої основні потреби; – допомога домогосподарствам і громадам з найбільшою нестачею їжі; – надання допомоги сільському господарству для відновлення виробничих можливостей; – підтримка місцевої влади у покращенні працевлаштування внутрішньо переміщених осіб та людей, які постраждали від конфлікту.
Навчальний відділ	<ul style="list-style-type: none"> – Підтримка навчальних потреб дітей та молоді, шляхом забезпечення безпечних місць навчання та психосоціальної підтримки; – проведення спеціальних тренінгів для вчителів та дітей.
Відділ з питань захисту внутрішньо-переміщених осіб	<ul style="list-style-type: none"> – Запобігання, пом'якшення та реагування на насильство та шкоду, заподіяну біженцям, включаючи моніторинг захисту, проактивну присутність, допомогу та підтримку самозахисту.

З початку конфлікту спостерігається масштабне переміщення українців до сусідніх країн – переважно жінок, дітей, людей похилого віку та людей з обмеженими можливостями. Зустрічі в прикордонних районах створюють значне навантаження на послуги та доброзичливість місцевих громад у цих районах. Органи місцевого самоврядування, організації та громади докладають величезних зусиль, щоб підтримати людей, які тікають від бойових дій, але вони вже перевантажені та виснажені [2].

У свою чергу NRC проводить гуманітарні операції для біженців, які прибувають до Польщі, Румунії та Молдови. Ця допомога включає пряму грошову допомогу українцям після виїзду закордон, щоб сім'ї могли зробити вибір, знайти тимчасове житло, придбати необхідні речі – їжу та медичні засоби – безпечне транспортування та підтримати їх у вирішенні конкретних загроз захисту. Також організація надає мобільні та цифрові послуги, які дозволяють переселенцям з України отримати доступ до важливої інформації та ресурсів для підтримки їхнього захисту. Одним з ключових моментів є те, що співпрацюючи з ключовими місцевими партнерами та партнерами з приватного сектору, Представництво Норвезької ради забезпечує механізми та послуги, які можна буде використовувати в Європі та сусідніх країнах, коли біженці подорожують у пошуках безпечних місць для поселення.

Стосовно транскордонної допомоги можна виділити те, що NRC планує створити центри логістики та адміністрування, які допомагатимуть здійснювати транскордонні операції в Україні. Транскордонна робота буде організована у партнерстві з місцевими та міжнародними організаціями. Програмування базуватиметься на зусиллях Представництва NRC в Україні та буде спрямовано на задоволення потреб найбільш уразливих верств населення. Транскордонні заходи працюватимуть для надання відповідних послуг разом із допомогою готівкою та ваучерами там, де і коли життєво важливі товари недоступні на місцевих ринках в Україні [32].

Напередодні повномасштабного вторгнення NRC провела широке приватне та громадське інформування, щоб підштовхнути дипломатичні зусилля для запобігання кризі, і звернула увагу на гуманітарну ціну війни для тих, хто приймає рішення, та громадськості. Організація значно збільшила свої медіа-ресурси в Україні та сусідніх країнах, щоб документувати та повідомляти про потреби в захисті та допомозі, а також пропагувати заходи щодо їх вирішення. Інформування від організації базується на фактах, програмах, присутності на місцях та аналізі політики. Це включає приватну дипломатичну взаємодію з особами, які приймають рішення, донорами та іншими зацікавленими сторонами

на національному, регіональному та глобальному рівнях, у тому числі в ключових столицях (Женева, Берлін, Лондон, Брюссель) і на багатосторонніх форумах, де присутнє NRC. Представництво активно спілкується з переміщеними особами в Україні та сусідніх країнах і активно використовує місцеві, регіональні та міжнародні засоби масової інформації, а також соціальні мережі, щоб посилити голоси біженців та захистити їх потреби та права.

3.2. Аналіз стратегії Представництва Норвезької ради у справах біженців в Україні

Представництво Норвезької ради у справах біженців працює в Україні з 2014 року, зосереджуючись на допомозі та захисті цивільних осіб у Луганській та Донецькій областях на сході України. Ці області поділені на підконтрольну Україні територію та непідконтрольну уряду. На початку 2021 року кількість інцидентів у сфері безпеки дещо зросла після відносного затишшя в липні 2020 року. Загальна чисельність населення цих територій становить приблизно 5,56 мільйона осіб, і, за оцінками ООН, приблизно 2,9 мільйона з них є люди, які потребують гуманітарної допомоги [44].

NRC та широке гуманітарне співтовариство наразі зосереджують допомогу на таких цільових групах, люди, які постраждали від конфлікту та внутрішньо переміщені особи. Більше половини людей, що потребують допомоги, в Україні перебувають у важкодоступних зонах. На підконтрольних Україні територіях доступ обмежений багатьма сільськими та ізольованими місцями, також дуже впливає погана інфраструктура, включаючи дороги, Інтернет та соціальні мережі, а також відсутність безпеки.

До непідконтрольних територій доступ обмежений через геополітичні причини. Влада на окупованих територіях накладає суворі обмеження на доставку гуманітарної допомоги, включаючи, але не обмежуючись цим, обмеження щодо:

- 1) організацій, яким дозволено працювати;
- 2) види проектів або діяльності, дозволені до реалізації;
- 3) моніторинг і рух;
- 4) сфери реалізації;
- 5) кількість і відбір дозволеного персоналу;
- 6) оцінки потреб і вільний потік інформації тощо.

Проте, не зважаючи на такі труднощі, організація у своїй стратегії одним із ключових пунктів зазначає збільшення присутності у важкодоступних місцях. За оцінками, найбільша кількість людей, які потребують максимальної допомоги, знаходяться на прифронтових ділянках, куди доступ дуже обмежений із зрозумілих причин, саме тому NRC, як гуманітарна організація, прагне отримати можливість надавати допомогу населенню цих територій.

У стратегії Представництва Норвезької ради у справах біженців в Україні на наступні чотири роки зазначено такі глобальні цілі:

- 1) забезпечити людей, які постраждали від переміщення, доступом до якісних послуг і захисту:
- 2) забезпечити довгострокові рішення;
- 3) посилити співпрацю з державними органами влади та іншими організаціями;
- 4) покращити методи інформування суспільства щодо діяльності, місії та програм допомоги NRC.

Забезпечення якісних послуг вбачається у покращенні роботи програмних відділів шляхом оцінки та моніторингу, впровадження нових інструментів та підходів. Представники організації часто здійснюють моніторингові місії, щоб наочно оцінити першочергові потреби, кількість людей, що потребують допомоги, та першочерговість отримання. Співробітники отримують зворотний зв'язок від населення, що в свою чергу також допомагає оцінити якість наданої допомоги та розробити інструменти для ще більшого покращення.

Довгострокові рішення є однією з ключових цілей організації. Побудова постійного житла, допомога у розвитку аграрного сектору, налагодження

водопостачання – все це відноситься до довгострокових рішень. Саме їх забезпечення надасть постраждалим найбільш позитивний ефект. Посилення співпраці з державними органами влади та іншими організаціями також є дійсно важливою ціллю, адже за їх допомоги можна доправляти допомогу в важкодоступні зони та посилити інформування населення.

Освітлення діяльності організації вкрай важливий фактор. Саме він дозволяє чесно та прозоро будувати діалог та довіру з населенням. Організація завжди спирається на чесність та обережність у своїх офіційних заявах. Обережність полягає у тому, що NRC позиціонує себе як нейтральна організація, яка допомагає усім цивільним, постраждалим від збройних конфліктів, незалежно від релігії чи громадянства, тому неупередженість та нейтральність є одними з ключових принципів діяльності.

У Представництві Норвезької ради у справах біженців в Україні функціонує цілий відділ, відповідальний за освітлення новин, прес-конференції та офіційні заяви. Також, слід зазначити, що інформування відбувається шляхом поширення листівок, на яких можна знайти телефон гарячої лінії юридичних консультацій та стисло інформацію про діяльність.

Усі вищеперераховані цілі є частиною стратегії NRC в Україні на найближчі роки. З аналізу поточної гуманітарної ситуації в країні, допомога ще буде необхідною доволі довго, адже постійні збройні сутички спричиняють появу нових загроз та викликів для населення.

Висновки за розділом 3

Представництво Норвезької ради у справах біженців виконує важливу роль у вирішенні гуманітарних проблем в країні. Організація забезпечує людей, які постраждали внаслідок збройного конфлікту, речами першої необхідності, такими як житло, їжа, вода, гроші або ваучери на товари. Також окремі відділи спеціалізуються на наданні консультацій юридичного та правового характеру. Після повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року Представництво значно розширилося і збільшило власну потужність допомоги.

Наразі Представництво активно працює над забезпеченням довгострокових рішень. Проєкти з побудови житла, розвитку сільськогосподарської діяльності чи повного проведення водопостачання є вкрай складними для швидкої реалізації, але саме вони є частиною довгострокових рішень.

Знедавна, розпочали своє функціонування два відділи NRC – відділ з питань захисту ВПО та навчальний. Перший активно здійснює, так звані, польові візити задля вирішення складних кейсів, а другий фокусується на допомозі школам та проведенню тренінгів для вчителів.

Судячи з поточної гуманітарної ситуації можна спрогнозувати, що Представництво Норвезької ради у справах біженців буде виконувати свої функції в Україні ще доволі довго. Реалії сьогодення показують, що гуманітарна проблема може виникнути спонтанно і на неї треба реагувати терміново, наприклад, підрив Каховської ГЕС. Неможливо передбачити, чи стануться подібні лиха, чи ні, але NRC має політику швидкого реагування, тому у разі виникнення подібних проблем зможе швидко надати допомогу усім постраждалим.

ВИСНОВКИ

Міжнародні неурядові організації – це некомерційні добровільні асоціації, що діють на міжнародному, транснаціональному чи глобальному рівнях, членами чи учасниками яких є багато країн. Вони об'єднують однодумців або об'єднання осіб для проведення широкого спектру заходів практично в усіх соціальних сферах, від астрономії до фінансів, від спорту до гуманітарної допомоги. Хоча найвідоміші міжнародні організації зосереджуються на правах людини, навколишньому середовищі, допомозі внаслідок стихійних лих тощо, більшість міжнародних організацій працюють у науковій, технічній, бізнес та галузі промисловості, медицини та професійної сфери. Чимало людей також активно працюють у таких сферах, як спорт і відпочинок, розвиток, освіта, права жінок та багатьох інших. Станом на 2006 рік діяло понад 27000 міжнародних неурядових організацій.

Найперші сучасні міжнародні неурядові організації з'явилися в середині дев'ятнадцятого століття. Починаючи з післявоєнного періоду швидкої глобалізації, організація МНУО різко зросла, і щороку утворюється більше сотні нових організацій. Світові війни вчинили значний вплив на їх формування, адже після кожної війни добровільні міжнародні неурядові організації дуже швидко відновлювалися та координували свої дії. Більшість ранніх МНУО були універсальними за масштабами та приймали членів з будь-якої точки.

Більшість МНУО, заснованих до Першої світової війни, базувалися в Європі або більш розвинутих колишніх європейських колоніях, і їх участь завжди була більшою серед громадян розвинених західних країн, ніж деінде. Однак у післявоєнний період громадяни менш розвинених, незахідних і нехристиянських країн швидко збільшили свою участь у МНУО та їх заснування.

Міжнародні неурядові організації – це дуже розрізнена група транснаціональних організацій, які беруть участь у більшості сфер людської діяльності. Як некомерційні добровільні асоціації, вони в основному

покладаються на пожертви, членські внески та волонтерську працю для своєї діяльності. Їхні цілі та діяльність не є ні економічними, ні політичними у звичайному розумінні. Натомість вони здебільшого займаються інформацією, комунікацією та практичними проектами зі здійснення глобальних змін.

Деякі МНУО прагнуть вирішити соціальні проблеми або поліпшити умови життя; інші спрямовані на вдосконалення технології, розвиток знань, створення глобальних стандартів, захист людей або видів, що перебувають під загрозою, або спонукання держав, підприємств і окремих осіб дотримуватися певних норм і принципів. Така діяльність є типовою для організацій громадянського суспільства на національному рівні, а міжнародні неурядові організації часто розглядаються як ядро все більш активного глобального громадянського суспільства, яке допомагає пом'якшити боротьбу за владу в державах і зменшити надмірність великих корпорацій. На відміну від держав чи корпорацій, більшість міжнародних неурядових організацій зосереджуються на сприянні суспільним благам і добробуту інших [14], [20].

Яскравою тенденцією останніх десятиліть є зростаючий взаємозв'язок міжнародних організацій. Завдяки вдосконаленим комунікаційним системам, особливо Інтернету, міжнародні організації часто об'єднуються в мережі та коаліції, особливо коли вирішують широкі глобальні проблеми, такі як проблеми навколишнього середовища, бідність, порушення прав людини та пов'язані з ними проблеми [16].

Оскільки міжнародні неурядові організації зосереджують небажану увагу на поведінці могутніх держав, корпорацій і міжурядових організацій, вони самі зазнають атак щодо своїх цілей. Критики ставлять під сумнів підзвітність, репрезентативність і прозорість МНУО. Вони стверджують, що, на відміну від політичних лідерів, міжнародні неурядові організації не підзвітні визначеним групам. Критики також звинувачують міжнародні організації в тому, що вони пропагують безвідповідальну або нереалістичну економічну, соціальну та екологічну політику [18], [19].

Однак більшість МНУО не підлягають ані критиці, ані залученим до конфліктів ідеології, політики чи легітимності. Вони діють у відносній невідомості, організовуючи свої спеціалізовані сфери зі значною автономією та користуючись надзвичайно ефективною владою на глобальному та регіональному рівнях.

Норвезька рада у справах біженців є однією з міжнародних неурядових організацій, яка працює у сфері надання гуманітарної допомоги. Організація має багаторічну історію діяльності і наразі охоплює 40 країн по всьому світові. Основною категорією людей, яким надається допомога, є переміщені особи, як всередині певної країни, так і на міжнародному рівні.

У своїй діяльності організація керується основними гуманітарними принципами – неупередженість, незалежність, людяність та нейтральність. Гуманітарні принципи лежать в основі всієї гуманітарної діяльності. Вони керують гуманітарною діяльністю, і їхнє застосування є важливим для того, щоб відрізнити гуманітарну сферу від інших форм діяльності та дій.

Коли трапляється лихо, ціле місто може покинути свої домівки за лічені дні. Ось чому фахівці організації з надзвичайних ситуацій активно розгортають свою діяльність щоразу, коли виникає криза. NRC дуже віддано працює у доволі важких умовах, надає все необхідне аби люди змогли подолати труднощі та мати змогу самостійно піклуватися про себе та своє життя.

Переміщені особи, з якими працює організація, здебільшого втрачають все – роботу, домівки, майно тощо. Безумовно така ситуація робить людей дуже вразливими, тому Норвезька рада у справах біженців усіма силами намагається надати максимальну допомогу та слідкує за тим, щоб всі люди, залежно від їх потреб, отримали цю допомогу, незважаючи на стать, вік чи національну приналежність.

Від підтримки батька у працевлаштуванні до допомоги дитині подолати травму, ми підтримуємо переселенців. Ми допомагаємо їм знайти безпеку та надію в їхній новій ситуації, незалежно від віку, статі, релігійних чи політичних переконань чи інвалідності. NRC має різноманітні програми, кожна з яких

задовольняє певні потреби бенефіціарів. Люди можуть звернутися за правовою допомогою, за відбудовою чи ремонтом житла, продовольчими чи гігієнічними наборами, за грошима чи ваучерами. Найчастіше переміщені особи залишають позаду все знайоме, і буває, що багатьом з них відмовляють у правосудді. Саме тому правова підтримка та консультації вкрай важливі, адже організація супроводжує постраждалих, коли вони вимагають свого права на безпечне житло, отримують документи, що посвідчують їх особу, і відстоюють своє право на роботу. Коли діти стають свідками жахливих подій, допомогти їм пережити нелегко. Але Норвезька рада намагається знаходити шляхи, щоб направляти їх вперед. Завдяки програмам освіти, професійній підготовці та громадській діяльності діти та молодь можуть навчатися та грати. Дорослі можуть спілкуватися, одужувати та заробляти на життя. У них є безпечні місця, де вони можуть стати на ноги і самостійно керувати своїм майбутнім.

В Україні існує також Представництво Норвезької ради, яке успішно здійснює свою діяльність з 2014 року та надає допомогу населенню, яке постраждало внаслідок війни. Конфлікт на сході України, що тривав вже вісім років, перетворився на повномасштабну війну у 2022 році, приводячи до трагічних наслідків для мільйонів людей. Російська Федерація виступила в якості агресора, атакуючи критичну інфраструктуру та залишаючи тисячі людей без опалення, води та газу. Наслідком війни стали масові зруйнування житлових будівель, тисячі жертв серед мирного населення та мільйони внутрішньо переміщених осіб. Крім того, Росія здійснила вторгнення на південних регіонах, а також спричинила прорив Каховської дамби, призводячи до повеней та переміщення тисяч людей. Гуманітарна ситуація стала критичною, і багато з уразливих верств населення залишаються жити у важкодоступних районах поза контролем українського уряду.

Україна потребує не тільки гуманітарної допомоги для задоволення базових потреб переселенців, але і міжнародної підтримки для вирішення складних викликів, пов'язаних з військовим конфліктом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Держалюк М. Угорська революція 1956 року: причини, результати та уроки. Проблеми всесвітньої історії. 2017. С. 110–135.
- 2) Пищуліна О. Загальний огляд гуманітарної ситуації в Україні. Центр Разумкова. 2022. 14 с.
- 3) Abasok T., Ilcan S. In the Name of Human Rights: Global Organizations and Participating Citizens in Citizenship Studies, Vol.10, No 3, 2006.
- 4) Ahmed S. The Impact of NGOs on International Organizations: Complexities and Considerations. Brooklyn Journal of International Law, Volume 36, 2011, p. 817–840.
- 5) Baogang H., Murphy H. Global Social Justice at the WTO? The Role of NGOs in Constructing the Global Social Contracts, 2007.
- 6) Boli J., Thomas G. Eds. Constructing world culture. International nongovernmental organizations since 1875. Stanford : Stanford University Press, 1999.
- 7) Brooks J. Humanitarians under Attack: Tensions, Disparities, and Legal Gaps in Protection. Cambridge, MA: Harvard Humanitarian Initiative, Harvard University, 2015.
- 8) Chandler D. Building Global Civil Society ‘From Below’?, 2004.
- 9) Charnovitz S. Accountability of Non-governmental Organizations in Global Governance. NGO Accountability: Politics, Principles and Innovations, London: Earthscan, 2007, p. 21-42.
- 10) Charnovitz S. Opening the WTO to Non-Governmental Interests, 2000.
- 11) Charnowitz S. Two centuries of participation: NGOs and international governance. Michigan Journal of International Law, 1996, p. 183-286.
- 12) Codex Iuris Canonici : Codex. 1983. 620 p.
- 13) Collingwood V., Logister L. State of the Art: Addressing the INGO ‘Legitimacy Deficit’, 2005, p.176.

- 14) Corell E., Betsill M. A Comparative Look at NGO Influence in International Environmental Negotiations: Desertification and Climate Change, 2001.
- 15) Dunoff J. International Law, Norms, Actors, Process: a Problem-Oriented Approach. Wolters Kluwer, 2015.
- 16) Edwards M. Are NGOs Overrated? Why and How to Say “No”, 1998.
- 17) Held D. McGrew. Governing Globalization, London: Polity Press, 2002.
- 18) Iriye A. Global community. The role of international organizations in the making of the contemporary world. Berkeley : California University Press, 2002.
- 19) Jagiello-Rusilowski A. NGOs’ impact and sphere of influence on different governments’ policymaking around the world. – 2021. – p. 1–13.
- 20) Kaldor M. Civil Society and Accountability. Journal of Human Development, Vol. 4, No. 1, 2003, p. 5-27.
- 21) Kaplan R., Strategic performance measurement and management in nonprofit organizations. Nonprofit Management and Leadership, 11(3), 2001. p.353-370.
- 22) Kenyon S. Military Intervention and the Humanitarian “Force Multiplier”, 2007.
- 23) Lage D., Brant L. The Growing Influence of Non-Governmental Organizations: Chances and Risks. p. 79–91.
- 24) Macarchuk, A., The Effect of International NGOs on Influencing Domestic Policy and Law CMC Scholarship Claremont. 2018.
- 25) Mallaby S. NGOs: Fighting Poverty, Hurting the Poor, 2004, p. 51–58.
- 26) Prakash A., Gugerty M., Advocacy Organizations and Collective Action. Cambridge University Press, 2010.
- 27) Silova I. International NGOs and Authoritarian Government in the Era of Globalization, 10 CURRENT ISSUES COMP. EDUC. 26, 2008.
- 28) Stuart E. Eizenstat. Nongovernmental Organizations as the Fifth Estate, 2004, p. 25–26.
- 29) United Nations Charter : International agreement of 26.06.1945 no. 71.
- 30) G. Mitchell, H. Schmitz, T. Vijfeijken. Between Power and Irrelevance., 2020. 368 p.

31) Yanacopoulos H. The Strategies That Bind: NGO Coalitions And Their Influence, 2005.

32) Віце-прем'єр-міністр Ірина Верещук провела робочу зустріч із NRC. Урядовий портал. 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vitse-premier-ministr-iryna-vereshchuk-provela-robochu-zustrich-iz-nrc>.

33) Грейс Є. Благодійна організація Oxfam потрапила у скандал через розслідування журналістів. hromadske. URL: <https://hromadske.ua/posts/blahodiina-orhanizatsiia-oxfam-potrapyla-u-skandal-cherez-rozsliduvannia-zhurnalistiv>.

34) Екстремізм (Extremism) – що це таке та хто такі екстремісти. URL: <https://termin.in.ua/ekstremizm-extremism/>.

35) Мацькович О. Етнічний конфлікт на Шрі-Ланці: незагоєні рани минулого. Аналітичний центр ADASTRA. 2021. URL: <https://adastra.org.ua/blog/etnichnij-konflikt-na-shri-lanci-nezagoyeni-rani-minulogo>.

36) Моронські Н. Велика норвезька енциклопедія. 2009. URL: <https://snl.no/Europahjelpen>.

37) «Паспорт Нансена» і право українців на національну визначеність . 2023. URL: <https://law.chnu.edu.ua/pasport-nansena-i-pravo-ukraintsiv-na-natsionalnu-vyznachenist/>.

38) Про нас. Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org.ua/hto-my/>.

39) Ткаченко В. Фінансова допомога ВПО від NRC. 2023. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20230904-finansova-dopomoga-vpo-vid-nrc-hto-ta-yak-zmozhe-otrymaty/>.

40) About IPPF. International Planned Parenthood Federation. URL: <https://www.ippf.org/about-us>.

41) Brechenmacher S., Carothers T. Examining Civil Society Legitimacy. 2018. URL: <https://carnegieendowment.org/2018/05/02/examining-civil-society-legitimacy-pub-76211>.

42) Challenges to the Action of International Nongovernmental Organizations. URL: <https://www.laetusinpraesens.org/docs/ingo.php>.

- 43) Core Humanitarian Standard. Sphere. URL: <https://spherestandards.org/humanitarian-standards/core-humanitarian-standard/>.
- 44) Displacement Data Ukraine. 2023. URL: <https://www.internal-displacement.org/countries/ukraine>.
- 45) Evaluation of Five Humanitarian Programmes of the Norwegian Refugee Council and of the Standby Roster NORCAP. ConnexUs. 2013. URL: https://cnxus.org/resource/evaluation-of-five-humanitarian-programmes-of-the-norwegian-refugee-council-and-of-the-standby-roster-norcap/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA6vaqBhCbARIsACF9M6lwGxB-2zQ5m0zZDakADEc6hVonICe16kmJJkvGumMQIZfE2aWUfEUaAvAIEALw_wcB
- 46) Everlegal - Legal Partner of the Norwegian Refugee Council (NRC) in Ukraine. 2023. URL: <https://yur-gazeta.com/legal-business/news-in-english/everlegal-legal-partner-of-the-norwegian-refugee-council-nrc-in-ukraine.html>.
- 47) FATF Recommendations. FATF. URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html>.
- 48) Foundations. International Council of Nurses. URL: <https://www.icn.ch/who-we-are/foundations>.
- 49) International Committee of the Red Cross. 32nd International Conference: Resolutions and reports. International Committee of the Red Cross. URL: <https://www.icrc.org/en/document/outcomes-32nd-international-conference-red-cross-and-red-crescent>.
- 50) International Nongovernmental Organizations (INGOs). 2018. URL: <https://www.encyclopedia.com/social-sciences-and-law/sociology-and-social-reform/sociology-general-terms-and-concepts-133>.
- 51) Nichols A. What are the different types of NGOs? 2023. URL: <https://firmbee.com/what-are-the-different-types-of-ngos#fourthparagraph>.
- 52) Norwegian Refugee Council. Europarl.europa.eu. URL: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/dmas20071127_03_aboutnrc_/DMAS20071127_03_AboutNRC_en.pdf.

- 53) Norwegian Refugee Council. Reliefweb. URL: <https://reliefweb.int/organization/nrc>.
- 54) NRC in Ukraine. 2022. URL: <https://www.nrc.no/countries/europe/ukraine/>.
- 55) NRC Submission to the High-Level Panel on Internal Displacement. NRC. 2020. URL: https://www.un.org/internal-displacement-panel/sites/www.un.org.internal-displacement-panel/files/published_nrc_submission.pdf.
- 56) Schmitz H. International NGOs: Legitimacy, Mandates and Strategic Innovation. 2020. URL: <https://www.e-ir.info/2020/08/26/international-ngos-legitimacy-mandates-and-strategic-innovation/>.
- 57) Shelter and settlements. Norwegian refugee council. URL: <https://www.nrc.no/what-we-do/activities-in-the-field/shelter/>.
- 58) The League of Nations. United Nations. URL: <https://www.ungeneva.org/en/about/league-of-nations/overview>.
- 59) UIA's History. Uia union of international associations. URL: <https://uia.org/history>.
- 60) Values and principles. InterAction. URL: <https://www.interaction.org/standards/>.
- 61) Who we are. United Cities and Local Governments. URL: <https://uclg.org/about-us/>.
- 62) WILPF Through the Years. Women's International League for Peace and Freedom. URL: https://www.wilpf.org/about-us/history/?_gl=1*kko9hn*_up*MQ..*_ga*NzQ1ODA4NDQyLjE3MDA2ODk4NTM.*_ga_F02L4N7KKH*MTcwMDY4OTg1Mi4xLjAuMTcwMDY4OTg1Mi4wLjAuMA..*_ga_M0METNSX3T*MTcwMDY4OTg1Mi4xLjAuMTcwMDY4OTg1Mi4wLjAuMA.
- 63) 15 NGOs Associated with UN DPI on 23 June 2017. United Nations. URL: <https://www.un.org/en/civil-society/15-ngos-associated-un-dpi-23-june-2017>.